

Resultaten van een inwoners- raadpleging over aardgasvrij wonen en werken in de gemeente Bernheze

Februari 2026

POPULYTICS

What would you do?

Colofon

Deze PWE-raadpleging is uitgevoerd door Populytics (een spin-off van de TU Delft) in opdracht van de gemeente Bernheze.

Auteurs

Wendel Scholma
Charlotte Spit
Shira Hollanders

Datum

2 februari 2026

Versie

100%

Contact

Populytics b.v.
Strawinskylaan 339
1077 XX Amsterdam
info@populytics.nl
www.populytics.nl

Inhoudsopgave

1. <u>Samenvatting</u>	4
2. <u>Aanleiding, opzet en respons</u>	12
3. <u>Stoppen met aardgas</u>	18
4. <u>Prioritering opties</u>	22
a) <u>Gemiddelde prioritering</u>	25
b) <u>Uitsplitsingen naar kenmerk</u>	28
c) <u>Profielen van 4 groepen</u>	34
d) <u>Motivatie-analyse</u>	41
5. <u>Informatie- en participatiebehoefte</u>	51
6. <u>Over de raadpleging</u>	56
7. <u>Methodologie</u>	60
8. <u>Bijlagen</u>	64
a) <u>Klimaatzorgen - uitsplitsing naar leeftijd</u>	65
b) <u>Uitsplitsingen naar kenmerk</u>	67

Leeswijzer

1. De samenvatting bevat de belangrijkste resultaten en conclusies.
2. Hoofdstuk 2 beschrijft de aanleiding, opzet en deelnemers van het onderzoek.
3. Hoofdstuk 3 gaat in op het standpunt van inwoners ten aanzien van het doel om te stoppen met aardgas voor verwarming, warm water en koken.
4. Hoofdstuk 4 laat de prioritering van inwoners voor diverse opties over waar de gemeente rekening mee kan houden om aardgasvrij te worden zien. En waarom inwoners deze geprioriteerd hebben.
5. Hoofdstuk 5 beschrijft wat voor informatie inwoners willen ontvangen vanuit de gemeente. En of ze vaker mee willen denken met plannen.
6. Hoofdstuk 6 beschrijft hoe inwoners de raadpleging hebben ervaren
7. Hoofdstuk 7 geeft informatie over hoe de raadpleging ontworpen is en hoe de data zijn geanalyseerd.
8. In de bijlagen worden enkele aanvullende analyses gepresenteerd.

1

Samenvatting

1

Samenvatting

2

Aanleiding, opzet en
respons

3

Stoppen met
aardgas

4

Prioritering opties

5

Informatie- en
participatiebehoefte

6

Over de raadpleging

7

Methodologie

8

Bijlagen

1.415 inwoners van Bernheze dachten mee over de overstap naar een aardgasvrije gemeente

- **Aanleiding en doel.** In de gemeente Bernheze wordt, net als in de rest van Nederland, in 2050 geen aardgas meer gebruikt voor het verwarmen van gebouwen, warm water en koken. De gemeente onderzoekt wat de beste manieren zijn om deze overstap te maken. De plannen legt de gemeente vast in het Warmteprogramma. Bij het opstellen van dit Warmteprogramma wil de gemeente de waarden, voorkeuren en zorgen van de inwoners meenemen. Daarom heeft de gemeente aan Populytics gevraagd om een inwonersraadpleging uit te voeren.
- **Looptijd.** De raadpleging stond online tussen 3 en 23 november 2025.
- **Representatieve uitspraken voor de gemeente.** Alle huishoudens in de gemeente ontvingen een brief met de uitnodiging om mee te doen aan het onderzoek. Iedereen van 16 jaar en ouder kon deelnemen. 1.415 mensen namen deel aan de raadpleging. Door de uitkomsten (licht) te herwegen kunnen we uitspraken doen die representatief zijn voor de bevolking van Bernheze op de kenmerken geslacht, leeftijd en opleiding. Herwegen betekent dat je iets meer waarde toekent aan de antwoorden van groepen die relatief weinig hebben meegedaan.
- **Waardering voor het onderzoek.** Inwoners waardeerden het onderzoek veelal positief: 91% van de inwoners geeft een voldoende rapportcijfer. Ze beoordelen het onderzoek gemiddeld met een rapportcijfer 7,0. Dit cijfer is gelijk aan andere raadplegingen van Populytics over de warmtetransitie.
- **Onderzoekopzet.** De raadpleging is uitgevoerd volgens de Participatieve Waarde Evaluatie (PWE)-methode. Het ontwerp is participatief tot stand gekomen, in samenwerking met de gemeente en stakeholders met uiteenlopende perspectieven. Eén onderzoeksvraag staat centraal: wat vinden inwoners belangrijk bij de overstap naar een aardgasvrije gemeente? In een zogenoemde ‘keuzetaak’ verdeelden deelnemers 40 punten over acht opties waar de gemeente rekening mee kan houden bij de overstap naar aardgasvrij. Verder kregen deelnemers diverse andere vragen voorgelegd, waaronder een vraag naar het standpunt ten aanzien van de plannen om te stoppen met aardgas.

Wat vindt u belangrijk bij de overstap naar een aardgasvrije gemeente?

Gebruik de + en - knoppen om 40 punten te verdelen. Klik op de i-knop voor meer informatie.

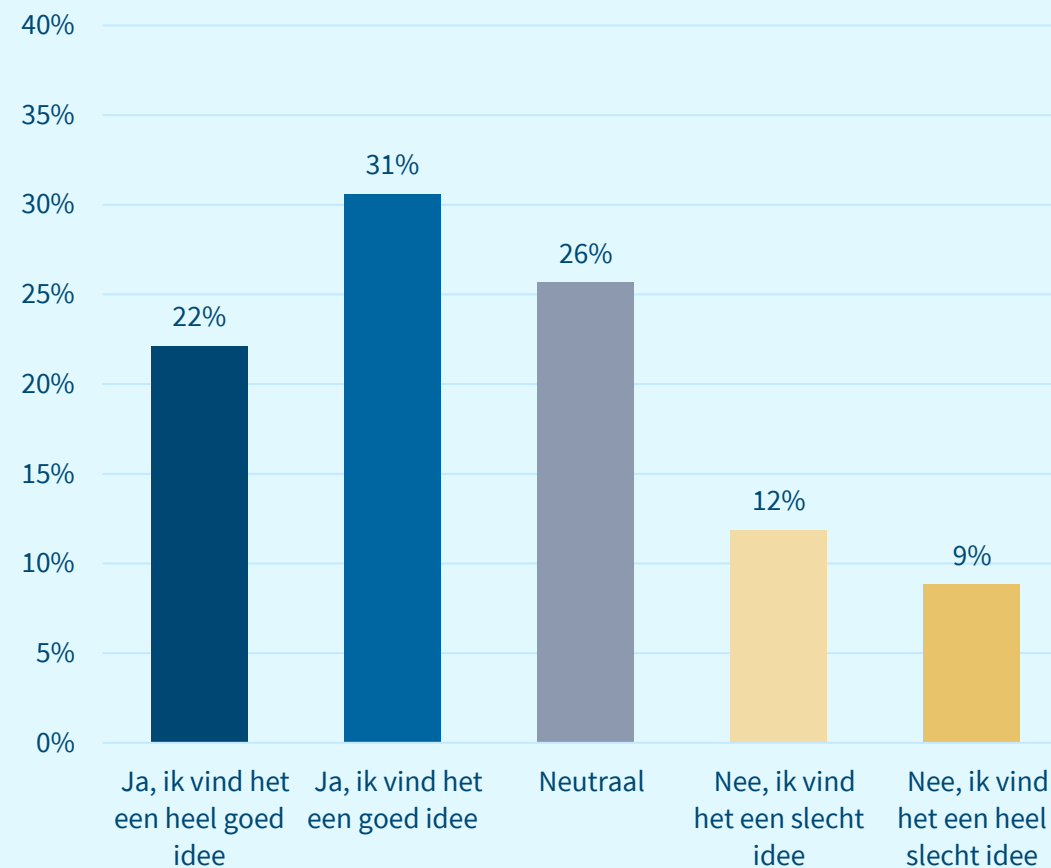
 Mensen die samen een plan maken om aardgasvrij te worden, krijgen zo veel mogelijk hulp	 Inwoners en ondernemers mogen zelf kiezen wanneer ze stoppen met aardgas. Ook als dat duurder is voor de samenleving	 Mensen hoeven zelf zo min mogelijk te regelen bij de overstap naar aardgasvrij
 Gebouwen moeten fijner worden om in te wonen en te werken. Bijvoorbeeld met ventilatie en zonwering	 Inwoners en ondernemers hebben zoveel mogelijk invloed op hoe we stoppen met aardgas	 Inwoners die weinig geld hebben, krijgen extra hulp om de overstap naar aardgasvrij te maken
 We stoppen zo snel mogelijk met aardgas	 De buurt moet fijner worden om in te wonen en te werken. Bijvoorbeeld door meer groen	

Standpunt ten opzichte van het doel om aardgasvrij te worden

- **Een meerderheid (53%) vindt het een (heel) goed idee** om te stoppen met aardgas voor verwarmen, warm water en koken. Vanwege het klimaat en onafhankelijk worden van aardgas.
- **Ongeveer een kwart (26%) staat neutraal** tegenover het doel om te stoppen met aardgas. Zij benoemen vaak zorgen: over betaalbaarheid, praktische haalbaarheid en het alternatief.
- **21% vindt het een (heel) slecht idee** om te stoppen met aardgas voor verwarmen, warm water en koken. Ook zij benoemen vaak zorgen. En een kleine groep is principieel tegen de overstap.
- **Vergeleken met landelijke cijfers** vindt in Bernheze een relatief kleiner deel van de inwoners het een (heel) goed idee om te stoppen met aardgas (landelijk 58%). En relatief een iets groter deel dit een (heel) slecht idee (landelijk 15%). De neutrale groep is in Bernheze relatief gezien groter dan landelijk (26% tegenover 21%).
- **Mensen die het doel een (heel) slecht idee vinden, deden wel vaak mee** met de raadpleging. Zij kregen een extra vraag of ze toch hun mening wilden geven, ondanks hun standpunt ten aanzien van het doel. 85% heeft dit gedaan.

Figuur 1.1. Standpunt t.o.v. het doel om aardgasvrij te worden*

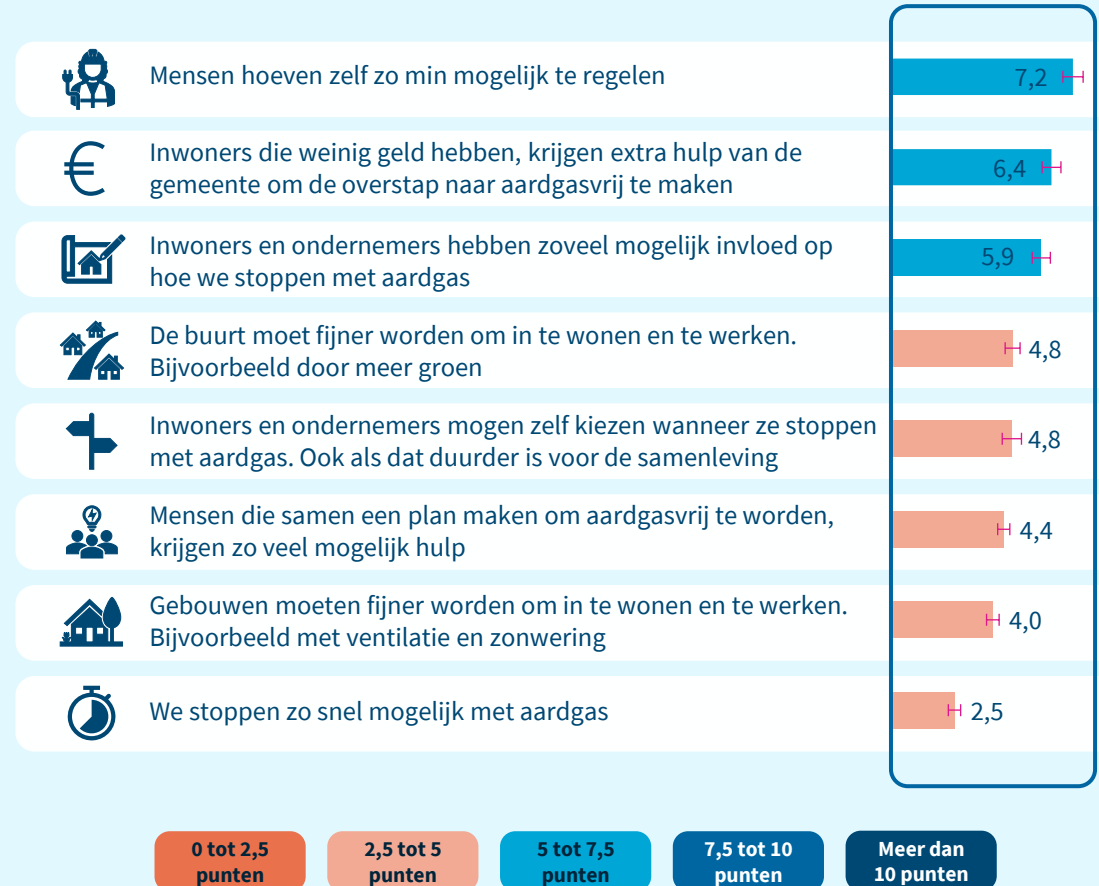

Gemiddelde prioritering van de opties

- Uit de gemiddelde resultaten, gepresenteerd op deze pagina, blijkt dat inwoners **duidelijke voorkeuren** hebben over de opties waarmee de gemeente rekening kan houden bij de overstap naar een aardgasvrije gemeente.
- Gemiddeld prioriteren inwoners drie opties boven de andere opties. Deze opties gaan over **ontzorging**, zonder dat inwoners zeggenschap verliezen over **hoe** de overstap wordt vormgegeven en **extra hulp voor inwoners die weinig geld hebben**.
- Vier andere doelen krijgen een **gemiddelde prioriteit**. Twee daarvan hebben duidelijke lange termijn effecten, zoals het 'fijner maken van de buurt' en het 'verbeteren van gebouwen'. En de andere twee doelen richten zich meer op het proces: 'inwoners zelf laten kiezen wanneer ze stoppen' en 'steun voor mensen die samen een plan maken'.
- **Snel stoppen met aardgas** wordt het laagst geprioriteerd. Inwoners geven aan liever een zorgvuldige overstap te maken dan een overhaaste.
- Het valt op dat **huurders** juist minder prioriteit geven aan 'invloed op hoe er wordt overgestapt' vergeleken met woningeigenaren.
- Onder **ondernemers** zien we dat het hebben van 'zoveel mogelijk invloed' en het 'zelf kunnen kiezen wanneer overgestapt gaat worden' juist meer prioriteit krijgt.

↔ **Betrouwbaarheidsintervallen:** als iedereen in Bernheze mee zou doen aan het onderzoek, dan bevinden de uitkomsten zich met 95% zekerheid in het roze bereik. We kunnen dus met 95% zekerheid zeggen dat inwoners de bovenste optie de eerste prioriteit geven, omdat er geen overlap is met andere doelen. Ook het onderste doel heeft geen overlap met andere doelen, dus kunnen we met 95% zekerheid zeggen dat dit het laagst geprioriteerde doel is. We kunnen dit niet met dezelfde zekerheid zeggen voor de overige doelen. De volgorde van deze doelen zou ook anders kunnen zijn.

Figuur 1.2. Gemiddelde prioritering van de acht opties

Vier groepen inwoners met verschillende voorkeuren

- Naast het beeld van de gemiddelde inwoner, is met een **verdiepende analyse** gekeken welke groepen inwoners te onderscheiden zijn die eenzelfde prioritering hebben. Hieruit blijkt dat er vier groepen met verschillende voorkeuren zijn.
- **Alle groepen geven prioriteit aan de twee opties die gemiddeld het hoogst scoren:**
 - ‘zo min mogelijk zelf hoeven regelen’
 - ‘extra ondersteuning voor inwoners met weinig geld’
- De groepen **verschillen** vooral in de mate waarin zij snelheid van de overstap, zeggenschap over hoe en wanneer wordt overgestapt en individuele keuzevrijheid prioriteren.
- Een **belangrijke verklarende factor** voor de verschillen tussen groepen is de **mate waarin inwoners het een goed of slecht idee vinden om aardgasvrij te worden**. Ook de klimaatzorgen verschillen per groep. Groep C is een groep die zich veel vaker veel zorgen maakt om klimaatverandering en die het veel vaker een goed idee vinden om aardgasvrij te worden. Daar tegenover staat groep D, die zich veel vaker helemaal geen zorgen maakt om klimaatverandering en die het veel vaker een heel slecht idee vindt om te stoppen met aardgas.

Figuur 1.3. Prioritering van vier groepen

Groep		A	B	C	D
Groepsgrootte (% inwoners)		37%	34%	20%	8%
	Mensen hoeven zelf zo min mogelijk te regelen	6,0	7,9	7,3	9,9
	Inwoners die weinig geld hebben, krijgen extra hulp van de gemeente om de overstap naar aardgasvrij te maken	5,9	6,5	6,8	6,8
	Inwoners en ondernemers hebben zoveel mogelijk invloed op hoe we stoppen met aardgas	5,5	7,2	3,2	9,6
	De buurt moet fijner worden om in te wonen en te werken. Bijvoorbeeld door meer groen	5,0	4,4	7,0	0,0
	Inwoners en ondernemers mogen zelf kiezen wanneer ze stoppen met aardgas. Ook als dat duurder is voor de samenleving	4,4	5,8	0,0	13,7
	Mensen die samen een plan maken om aardgasvrij te worden, krijgen zo veel mogelijk hulp	5,0	4,4	5,4	0,0
	Gebouwen moeten fijner worden om in te wonen en te werken. Bijvoorbeeld met ventilatie en zonwering	4,6	3,8	4,8	0,0
	We stoppen zo snel mogelijk met aardgas	3,7	0,0	5,4	0,0

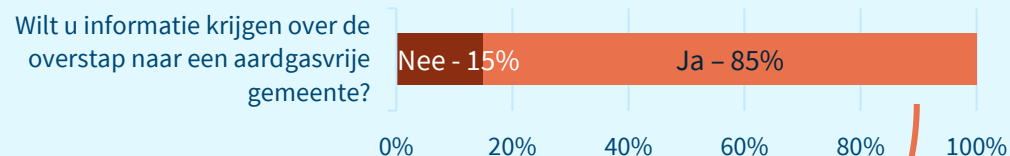
0 tot 2,5 punten
2,5 tot 5 punten
5 tot 7,5 punten
7,5 tot 10 punten
Meer dan 10 punten

Informatie- en participatiebehoefte van deelnemers

Figuur 1.4. Willen mensen informatie over de overstap?

- Een meerderheid van de deelnemers (62%) geeft aan niet eerder informatie te hebben gelezen over dat Bernheze stopt met aardgas.
- Een grote meerderheid (85%) geeft aan informatie te willen krijgen over de overstap naar een aardgasvrije gemeente.
- Ingezoomd op het standpunt dat mensen hebben ten aanzien van het aardgasvrij-doel is het interessant om te zien dat ook mensen die dit een slecht idee vinden, vaak wel informatie willen ontvangen.

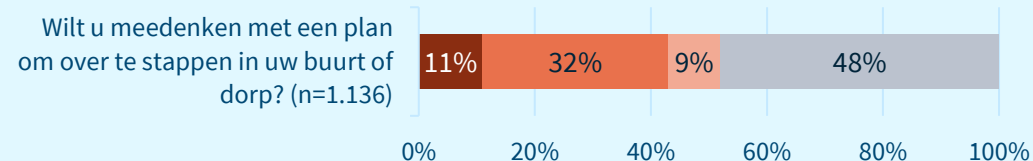

Hoe?

Via een nieuwsbrief van de gemeente	34%
In een wijkkrant of huis-aan-huisblad	31%
Via de website van de gemeente	20%
Via social media	8%
Via een energie coöperatie	7%
Anders	3%

Figuur 1.5. Willen mensen vaker meedenken?

- Meer dan de helft (52%) geeft aan minstens één keer of vaker mee te willen denken over de overstap in hun buurt of dorp.
- Uitgesplitst naar de drie leeftijdsgroepen, zien we dat inwoners van 65 jaar of ouder relatief gezien iets minder vaak willen meedenken (40%) dan inwoners van 35 jaar of jonger (48%).
- Mensen die het doel een *heel* slecht idee vinden, willen minder vaak meedenken. 33% wil dit wel en 67% wil dit niet.
- Van de mensen die het doel een slecht idee vinden wil een meerderheid (56%) juist wel vaker meedenken.

■ Ja, regelmatig meedenken
■ Ja, eenmalig meedenken

■ Ja, af en toe meedenken
■ Nee, niet meedenken

Zeven conclusies en mogelijk handelingsperspectief (1/2)

1. Een kleine meerderheid staat positief tegenover het stoppen met aardgas.

- Een kleine meerderheid van de inwoners vindt het een (heel) goed idee om te stoppen met aardgas voor verwarming, warm water en koken. Mensen die neutraal staan tegenover het doel of het een slecht idee vinden, noemen vaak zorgen over de uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van de overstap. Zij staan niet per definitie afwijzend tegenover het doel. Van de mensen die het doel een slecht idee vinden, geeft een meerderheid aan (56%) in de toekomst mee te willen denken met een plan voor hun buurt of dorp.
- Mogelijk handelingsperspectief: blijf inwoners actief betrekken bij de warmtetransitie, ook wanneer zij kritisch zijn over het einddoel. Inwoners vinden het belangrijk om hun mening te kunnen geven en mee te denken over de invulling. Onderzoek hiernaast de zorgen die inwoners noemen.

2. Er is brede steun voor ontzorging en extra steun voor inwoners met minder financiële middelen

- Er is brede steun voor het ontzorgen van inwoners bij de overstap en voor het bieden van extra ondersteuning aan inwoners met beperkte financiële middelen. Deze prioriteiten worden door een grote meerderheid gedeeld.
- Mogelijk handelingsperspectief: ontzorging en financiële ondersteuning bieden aanknopingspunten voor maatregelen die op relatief breed draagvlak kunnen rekenen en die kunnen bijdragen aan een inclusieve aanpak.

3. Een snelle overstap is voor een minderheid belangrijk, kwaliteit weegt voor velen zwaarder

- Voor veel inwoners gaat snelheid niet boven zorgvuldigheid en kwaliteit. Tegelijkertijd is er een duidelijke minderheid (ongeveer 1 op de 5 inwoners) voor wie snelheid wel een belangrijke prioriteit is. Daarnaast is het onderwerp aardgasvrij wonen voor een groot deel van de inwoners nog relatief nieuw, waardoor snelheid voor hen minder vanzelfsprekend of lastig te beoordelen is.
- Mogelijk handelingsperspectief: een zorgvuldig uitgewerkte aanpak sluit aan bij de voorkeur van een grote groep inwoners. Informeer inwoners eerst over het doel en de gevolgen van de overstap voordat concrete data of vervolgstappen worden genoemd. Bied daarnaast waar mogelijk ruimte voor inwoners die sneller willen. Voor de mensen waarvoor snelheid wel belangrijk is, is ook het vergroenen van de buurt en samen plannen kunnen maken belangrijk. Als de gemeente rekening wil houden met deze groep, dan zou ze hen op deze punten tegemoet kunnen komen.

4. Inwoners verschillen in hun behoefte aan invloed op hoe en wanneer er gestopt wordt

- Er is een groep inwoners die gemeentelijke regie en zelfs verplichting acceptabel vindt, omdat dit kan bijdragen aan een snellere en effectievere overstap (groep C, 20% van de inwoners). Daarnaast is er brede steun (80%) voor zoveel mogelijk invloed hebben op hoe er wordt overgestapt.
- Mogelijk handelingsperspectief: gemeentelijke regie op de warmtetransitie is wettelijk vastgelegd. De gemeente bepaalt per wijk de planning en richting van de overstap, en betreft inwoners via participatie en inspraak. De gemeente kan binnen deze kaders participatie blijven aanbieden en waar mogelijk keuzevrijheid in oplossing en tempo, zodat de aanpak aansluit bij verschillende behoeften van inwoners.

Zeven conclusies en mogelijk handelingsperspectief (2/2)

5. Verschillende opvattingen over ondersteuning bij gezamenlijke plannen

- Ondersteuning bij gezamenlijke plannen krijgt hogere prioriteit van 65-plussers. En deelnemers die zelf vaker willen meedenken met plannen van de gemeente, prioriteren dit ook hoger. Voor andere groepen deelnemers krijgt het minder prioriteit.
- Mogelijk handelingsperspectief: de gemeente kan in gesprek gaan met inwoners over initiatieven om te kijken welke initiatieven haalbaar zijn. Adresseer hierbij ook de zorgen die sommige inwoners hebben rondom lokale initiatieven.

6. Kopers en huurders verschillen vooral in behoefte aan zeggenschap

- Hoewel kopers en huurders in grote lijnen dezelfde prioriteiten delen, verschillen zij duidelijk in hun behoefte aan zeggenschap en invloed (over hoe en wanneer er wordt overgestapt). Deze aspecten krijgen meer prioriteit bij kopers, terwijl huurders het verbeteren van gebouwen belangrijker vinden.
- Mogelijk handelingsperspectief: stem de aanpak van de warmtetransitie expliciet af op de woonsituatie.

7. Ondernemers vinden invloed en keuzevrijheid relatief belangrijker dan inwoners

- De groep ondernemers geven de opties over ontzorgen niet de hoogste prioriteit. Ondernemers vinden het hebben van zoveel mogelijk invloed en het zelf kunnen kiezen wanneer overgestapt gaat worden relatief belangrijker. Ze willen deze invloed hebben.
- Mogelijk handelingsperspectief: de aanpak voor ondernemers is anders dan voor inwoners.

2

Aanleiding, opzet en respons

- Wat was de aanleiding voor deze raadpleging?
- Over de PWE-methode
- Wie hebben er meegedaan aan de raadpleging? En wat zijn hun kenmerken?

1

2

3

4

5

6

7

8

Samenvatting

Aanleiding, opzet en
responsStoppen met
aardgas

Prioritering opties

Informatie- en
participatiebehoefte

Over de raadpleging

Methodologie

Bijlagen

Uitlegslide - Aanleiding en doel van deze raadpleging

- **Aanleiding & doel van de raadpleging.** In de gemeente Bernheze wordt in 2050 geen aardgas meer gebruikt voor het verwarmen van gebouwen, voor warm water en om te koken. Net als in de rest van Nederland. De gemeente kijkt daarom hoe we kunnen stoppen met het gebruik aardgas. Het plan hiervoor zet de gemeente in het Warmteprogramma. De gemeente wil bij het opstellen van het Warmteprogramma de waarden, voorkeuren en zorgen van de inwoners meenemen. Daarom heeft de gemeente Populytics gevraagd om een inwonersraadpleging uit te voeren.
- **Participatie.** Om inwoners te betrekken, heeft Populytics een raadpleging uitgevoerd volgens de Participatieve Waarde Evaluatie (PWE)-methode. Het ontwerp van de PWE-raadpleging is op participatieve wijze tot stand gekomen. Samen met de gemeente en stakeholders met uiteenlopende perspectieven.
- **Onderzoeksvraag.** In de PWE-raadpleging stond één onderzoeksvraag centraal: *Wat vinden inwoners belangrijk bij de overstap naar een aardgasvrije gemeente?* Daarnaast werden diverse andere vragen voorgelegd, zoals vragen over het standpunt ten aanzien van de plannen en diverse enquêtevragen.
- **Uitgangspunten.** Vooraf aan de keuzetaak konden deelnemers in de lijst met veelgestelde vragen lezen dat de gemeente een aantal uitgangspunten altijd meeneemt in haar plannen. Deze zijn daarom niet als aparte doelen opgenomen in de keuzetaak. Dit zijn: de gemeente betrekt inwoners en ondernemers; de gemeente let op dat de overstap betaalbaar is; de gemeente informeert haar inwoners en ondernemers over de stappen en mogelijkheden.
- **Looptijd.** De PWE-raadpleging stond online tussen 3 en 23 november 2025.

Over de methode PWE

- *Wetenschappelijk gevalideerd:* De Participatieve Waarde Evaluatie (PWE) is een participatiemethode die Populytics vaak inzet om mensen te betrekken bij beslissingen die hen gaan raken. De methode is ontwikkeld en gevalideerd door wetenschappers, onder andere van de TU Delft.

- *Op de stoel van:* De essentie van een PWE-raadpleging is om deelnemers in een online omgeving 20 minuten op de stoel van een beleidsmaker of politicus te zetten. Deelnemers krijgen een zogeheten keuzetaak te zien. Deze keuzetaak modelleert de situatie van beleidsmakers die bezig zijn met het vormen en uitvoeren van beleid. Deelnemers zien realistische beleidsopties die de beleidsmakers overwegen en ze zien dat er beperkingen zijn. Zij ervaren zodoende dezelfde keuze. Wat adviseren ze vervolgens als zij in de schoenen van een beleidsmaker staan? Deelnemers kunnen hun advies motiveren.

- *Begrip voor complexiteit:* Door mee te doen aan een PWE-raadpleging begrijpen deelnemers beter de complexiteit van de beleidskeuze. En de resultaten stellen beleidsmakers in staat om hun keuzes beter aan te laten sluiten op voorkeuren, waarden en zorgen van .

Kenmerken van de 1.415 deelnemers die hebben meegedaan aan de raadpleging

Figuur 2.1 laat de verdeling van de deelnemers aan de raadpleging zien, naar een aantal sociaal-demografische kenmerken.

- **Werving en respons.** Alle huishoudens in de gemeente Bernheze ontvingen een brief met de uitnodiging om mee te doen aan de raadpleging. Uiteindelijk namen 1.415 mensen deel aan de raadpleging.
- **Kenmerken.** Mensen met verschillende kenmerken hebben meegedaan. Sommige groepen zijn wel (licht) onder- en oververtegenwoordigd. Inwoners die zich identificeren als vrouw, inwoners jonger dan 35 jaar en praktisch en middelbaar opgeleiden zijn ondervertegenwoordigd.
- **Representativiteit op geslacht, leeftijd en opleidingsniveau.** De resultaten zijn herwogen zodat de uitkomsten representatief zijn voor de gehele gemeente Bernheze op de kenmerken geslacht, leeftijd en opleiding. In de [Methodologie](#) is meer uitleg te vinden hierover. Tenzij anders vermeld, zijn de resultaten in dit rapport daarmee representatief voor de inwoners van de gemeente Bernheze op de kenmerken geslacht, leeftijd en opleidingsniveau.
- **Ondernemers en verhuurders.** Aan deelnemers werd gevraagd of ze onderneming hebben in de gemeente en of ze (ook) een of meer huizen of gebouwen verhuren. In totaal deden 98 ondernemers mee aan het onderzoek en 29 verhuurders. De meesten van hen wonen ook in de gemeente. Aan de groep ondernemers besteden we aandacht in de analyses. De groep verhuurders is relatief gezien klein om wat over te kunnen zeggen.
- **Verschillende aantallen.** Door de routing in het onderzoek hebben niet alle deelnemers alle vragen beantwoord. Ook waren niet alle vragen verplicht. Daardoor kunnen de aantallen per vraag verschillen.

Figuur 2.1. Kenmerken van de deelnemers*

Geslacht	Aandeel gemeente**	(n=1.415)
Vrouw	49,4%	30,7%
Man	50,6%	69,3%
Leeftijd		
Jonger dan 35	22,3%	9,3%
35 tot 65 jaar	38,1%	54,5%
65 jaar of ouder	39,5%	36,3%
Opleiding ***		
Praktisch	26,2%	11,6%
Middelbaar	43,7%	32,9%
Theoretisch	30,1%	55,4%
Koop- of huurwoning		
Koop	71,0%	88,1%
Huur	29,0%	10,8%
Relatie met Bernheze		
Woonachtig	-	99,6%
Ondernemer	-	6,9%
Verhuurder huizen/gebouwen	-	2,0%

* Percentages tellen niet altijd op tot 100%. Het resterende deel betreft 'zeg ik liever niet'.
** Bron: CBS (2025).
*** Onder 'praktisch' vallen: bo, vmbo, havo-, vwo-onderbouw of mbo1. Onder 'middelbaar' vallen: havo, vwo, mbo2-4. Onder 'theoretisch' vallen: hbo en wo.

Deelnemers naar woongebied in de gemeente Bernheze

De figuur 2.2 laat de samenstelling van deelnemers aan de raadpleging zien naar gebied waar ze wonen in de gemeente Bernheze. Dit aandeel vergelijken we met het aandeel van de bevolking van de gemeente volgens het CBS*.

- Uit alle gebieden van de gemeente hebben mensen meegedaan. De spreiding van deelnemers over de gebieden volgt in grote lijnen de bevolking van de gemeente.

Figuur 2.2. Woongebied van de deelnemers **

Gebied	Aandeel Bernheze*	(n=1.410)*
Heesch	43,7%	44,3%
Heeswijk-Dinther	26,1%	26,4%
Loosbroek	4,1%	4,0%
Nistelrode	20,3%	18,7%
Vorstenbosch	5,7%	6,3%
Overige	0,2%	0,2%

* Bron: CBS (2025).
** Deze percentages zijn berekend voor de deelnemers die aangeven woonachtig te zijn in de gemeente Bernheze.

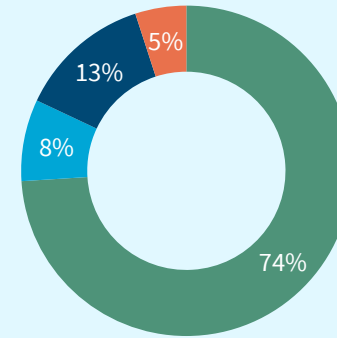
Deelnemers over hoe nu huizen en gebouwen worden verwarmd

De drie cirkeldiagrammen in figuur 2.3 laten zien hoe huizen (koop en huur), verhuurde panden en bedrijfsruimtes van de deelnemers nu worden verwarmd respectievelijk.

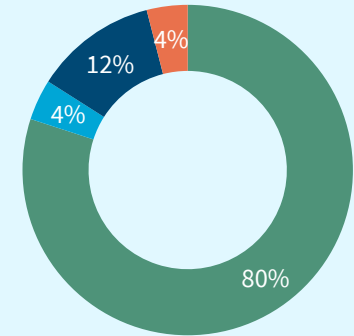
- Het merendeel van de deelnemers verwarmt nu hun gebouwen met een cv-ketel op gas. Voor woningen en verhuurde panden is dit ongeveer driekwart van het totaal (74% en 80%). Voor bedrijfsruimtes ligt dit aandeel met 54% relatief gezien wat lager.
- Het aandeel van de combinatie cv-ketel met een hybride warmtepomp ligt tussen de 2-8%. Deze manier van verwarmen wordt door een relatief kleine groep deelnemers aangegeven. Echter, wordt een deel van de gebouwen, tussen de 12-18%, verwarmd met een volledige elektrische warmtepomp. Voor bedrijfsruimtes ligt dit percentage relatief gezien hoger dan voor de woonhuizen.
- Het aantal deelnemers in de ‘overige’ categorie voor bedrijfsruimtes is relatief hoog.
- Als we de percentages vergelijken met de gemeentelijke cijfers van de Rijksoverheid** zien we dat in 2024 circa 7% van alle woningen in Bernheze volledig aardgasvrij was (dus zonder cv-ketel op gas). En dat 84% van alle woningen toentertijd werd verwarmd met aardgas. In vergelijking met dit onderzoek zien we dat het aandeel woningen dat volledig aardgasvrij is met 12-13% hier hoger ligt. En het aandeel woningen dat voor de verwarming aardgas gebruikt ligt relatief iets lager (bij de deelnemers aan het onderzoek tussen de 74-80%).

Figuur 2.3. Hoe verwarmen deelnemers nu hun huizen of gebouwen?

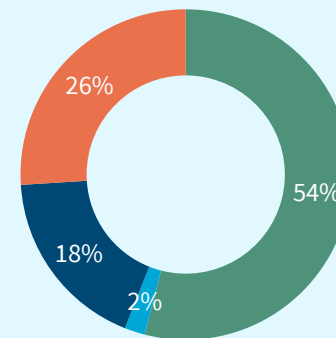
Hoe wordt uw huis nu verwarmd?

Hoe wordt het huis of het gebouw dat u verhuurt nu verwarmd?

Hoe wordt uw bedrijfsruimte nu verwarmd?

- Met een cv-ketel op gas
- Met een cv-ketel en hybride warmtepomp
- Met een volledige elektrische warmtepomp
- Overig*

* ‘Overig’ zijn deelnemers die ‘anders’ of ‘weet ik niet/zeg ik liever niet’ hebben geantwoord.

** Regionale Klimaatmonitor Energie-installaties, Rijksoverheid (2024).

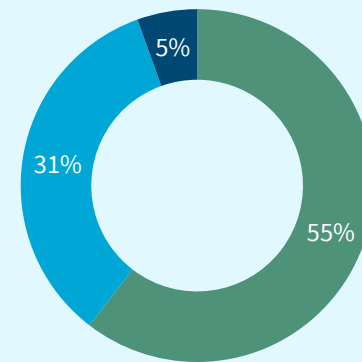
Deelnemers over hoe makkelijk ze kunnen rondkomen en hun zorgen over klimaatverandering

Deelnemers werd gevraagd of ze maandelijks makkelijk of moeilijk kunnen rondkomen. En of ze zich zorgen maken over klimaatverandering. In figuur 2.4 zijn de resultaten weergegeven.

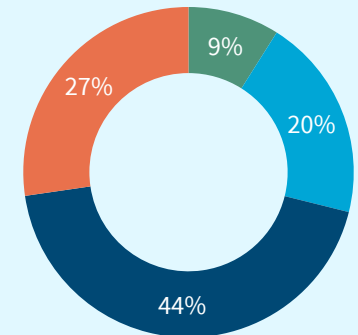
- We zien dat 86% van de deelnemers maandelijks (zeer) makkelijk tot niet makkelijk, niet moeilijk kan rondkomen. Maar we zien ook dat 5% (zeer) moeilijk kan rondkomen. Wanneer we dit verder uitsplitsen, zien we dat deelnemers die (zeer) moeilijk kunnen rondkomen de principes uit de keuzetaak dat (1) inwoners die weinig geld hebben extra hulp krijgen om de overstap naar aardgasvrij te maken, en (2) mensen hoeven zelf zo min mogelijk te regelen als twee hoogste principes prioriteren.
- Een relatief klein aandeel van 9% van de deelnemers maakt zich helemaal geen zorgen over klimaatverandering. Een merendeel van 71% daarentegen, maakt zich heel erg tot een beetje zorgen.
- In [Bijlage A](#) staat een verdiepende uitsplitsing van zorgen om klimaatverandering naar leeftijdsgroep. We zien dat inwoners die 65 jaar of ouder zijn zich relatief gezien vaker heel erg tot een beetje zorgen maken om klimaatverandering (71%) dan inwoners die jonger zijn dan 35 jaar (59%).

Figuur 2.4. Samenstelling van de deelnemers

Hoe makkelijk of moeilijk kunt u maandelijks rondkomen?

Maakt u zich zorgen over klimaatverandering?

* Percentages tellen niet altijd op tot 100%. Het resterende deel betreft 'Weet ik niet/zeg ik liever niet'.

3

Stoppen met aardgas

- Vinden deelnemers het een goed idee dat de gemeente (stap voor stap) stopt met het gebruik van aardgas?
- En wat voor motivaties geven ze hierbij?

Uitlegslide – Vraag naar het standpunt ten opzichte van het doel om aardgasvrij te worden

- **De vraag.** Mensen kregen een introductie te zien met de toelichting over het stoppen met aardgas in Europa, Nederland en zo ook in Bernheze. Inwoners werd gevraagd naar hun standpunt over dat de gemeente gaat stoppen met aardgas.
- **Wel deelnemen?** Als mensen aangaven dat ze het een (heel) slecht idee vonden, dan kregen ze de vraag of ze verder wilden gaan met de raadpleging. En toch hun mening wilden geven. Inwoners zagen hierbij de volgende uitleg: *“U geeft aan dat u het doel om aardgasvrij te worden een (heel) slecht idee vindt. De volgende vragen gaan over hoe de gemeente Bernheze aardgasvrij wordt. Wij vragen u om uw mening. De gemeente wil namelijk weten wat de mensen die wonen in Bernheze vinden.”*
- **Twee doelen.** Deze vragen hadden twee doelen:
 1. Inzicht krijgen in welke mate inwoners het een goed dan wel slecht idee vinden dat de gemeente gaat stoppen met het gebruik van aardgas.
 2. Voorkomen dat inwoners die het niet eens waren met het doel om aardgasvrij te worden, zouden stoppen met het onderzoek.
- **Extra informatie.** Op deze pagina stond onderaan een korte lijst met veelgestelde vragen en de antwoorden daarop.

Afbeelding van de vragen die deelnemers te zien kregen

In Nederland bereiden we ons voor om geen aardgas meer te gebruiken voor verwarming, warm water en koken. Dat hebben alle landen in Europa met elkaar afgesproken en in een wet vastgelegd. Ook Bernheze stopt stap voor stap met het gebruik van aardgas. Vindt u dit een goed idee? * (1/2)

☐ Ja, ik vind het een heel goed idee

☐ Ja, ik vind het een goed idee

☐ Neutraal

☐ Nee, ik vind het een slecht idee

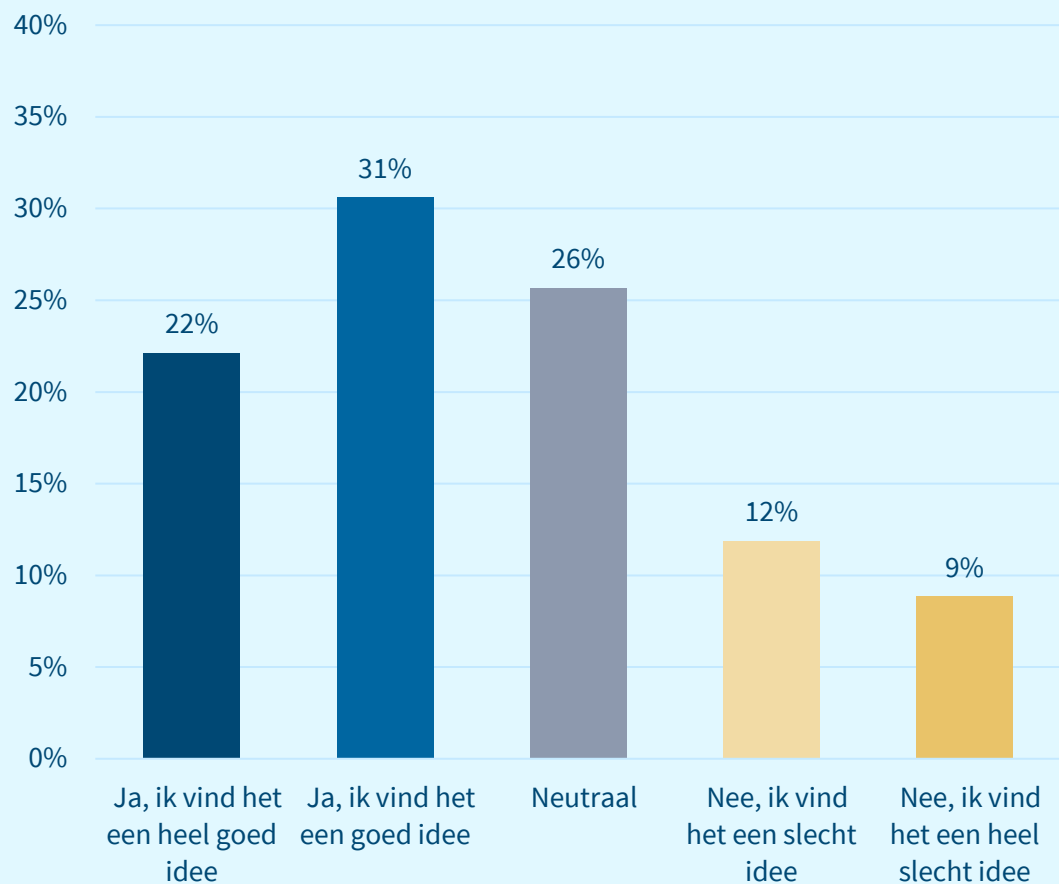
☐ Nee, ik vind het een heel slecht idee

☐ Weet ik niet/zeg ik liever niet

Wilt u uw antwoord toelichten? (2/2)

Figuur 3.1. Standpunt t.o.v. het doel om aardgasvrij te worden*

* Percentages tellen niet altijd op tot 100%. Het resterende deel betreft 'Weet ik niet/zeg ik liever niet'.

Standpunt ten opzichte van het doel om aardgasvrij te worden

Figuur 3.1 laat de resultaten zien hoe deelnemers denken over het stoppen met aardgas voor verwarming, warm water en koken.

- Een meerderheid (53%) vindt het een (heel) goed idee om te stoppen met aardgas voor verwarmen, warm water en koken. Vaak vanwege het klimaat en om onafhankelijk worden van aardgas.
- Ongeveer een kwart van de inwoners (26%) staat neutraal tegenover het doel om te stoppen met aardgas. Zij benoemen vaak zorgen: over betaalbaarheid, praktische haalbaarheid en het alternatief.
- 21% vindt het een (heel) slecht idee om te stoppen met aardgas voor verwarmen, warm water en koken. Ook zij benoemen vaak zorgen. En een kleine groep (9%) is principieel tegen de overstap.
- Van de mensen die het doel een (heel) slecht idee vinden, deed een meerderheid wel mee aan de raadpleging. Zij kregen een extra vraag of ze toch hun mening wilden geven en 85% koos ervoor om dit te doen.
- Volgens landelijk onderzoek van het CBS was 58% van de Nederlandse bevolking in 2023 (heel) positief over de door de overheid voorgenen overstap van aardgas naar duurzame energie; 15% is hierover (heel) negatief. In vergelijking, vindt in Bernheze relatief gezien een kleiner deel van de deelnemers dit een (heel) goed idee (53%). En relatief een iets groter deel dit een (heel) slecht idee (21%). De neutrale groep is in Bernheze relatief gezien groter dan landelijk (26% tegenover 21%).

Op de volgende pagina wordt een overzicht gegeven van de motivaties die mensen geven voor hun standpunt.

Motivaties over het doel om aardgasvrij te worden

Nadat deelnemers hun standpunt ten aanzien van het doel hadden gekozen, konden zij hun keuze motiveren. Hieronder staan de meest genoemde argumenten waarom mensen het doel een (heel) goed idee vinden (linker tabel); waarom ze neutraal staan tegenover het doel (middelste tabel); en waarom ze het doel een (heel) slecht idee vinden (rechter tabel). In de tekstballonnen staan citaten van mensen uit de diverse groepen.

Waarom vinden ze het een (heel) goed idee?

Dit is beter voor het milieu en klimaat	★★★
Dit zorgt voor minder afhankelijkheid van gasimport, bijvoorbeeld uit Rusland	★★★
Fossiele brandstof is eindig	★
Zorgen/vragen over praktische haalbaarheid	—

"Gas wordt steeds schaarser en is eindig, is gevaarlijker en spekt de Russische oorlogskas"

"Ik zou graag van gas af willen maar woon in een ouder huis waar dit niet makkelijk te realiseren is"

Neutraal

Zorgen over betaalbaarheid	★★★
Aardgas is geen slechte energiebron (schoon; veilig; wordt ook gebruikt in andere landen)	★★
Twijfels over het alternatief	★
Twijfels over praktische haalbaarheid	★
Zorgen over stroomuitval. Houd aardgas achter de hand (voor noodgevallen)	—
Ik zal de transitie gezien mijn leeftijd niet meemaken	—
Ik weet hier te weinig van of weet niet wat het alternatief is	—
Twijfels over overheidsbeleid (bijvoorbeeld door salderingsregeling)	—

"Helemaal van het gas af kan in oude woningen voor hoge kosten zorgen. Wie gaat dat betalen? Is het elektriciteitsnet voor 2050 op orde om de vraag aan te kunnen. Waterstofgas als brandstof is op termijn mogelijk ook een alternatief."

Waarom vinden ze het een (heel) slecht idee?

Zorgen over capaciteit en betrouwbaarheid van het elektriciteitsnet	★★★
Zorgen over hoge kosten en betaalbaarheid voor huishoudens	★★★
Veel woningen zijn niet geschikt. Alternatieven zijn technisch niet geschikt	★★★
Energiezekerheid en beschikbaarheid van gas	★★
Twijfel over klimaaturgentie	★
Laat dit aan mensen zelf over	—
Wantrouwen richting overheid	—

"Bewoners worden verplicht om kosten te maken. Sommige woningen zijn (nog) niet geschikt om van het gas af te gaan. De warmtepompen hebben nog veel kinderziektes en is net zo goed een belasting voor het klimaat."

4

Prioritering opties

4A

Gemiddelde prioritering

4B

Uitsplitsingen naar kenmerk

4C

Profielen van 4 groepen

4D

Motivatie-analyse

1

Samenvatting

2

Aanleiding, opzet en
respons

3

Stoppen met
aardgas

4

Prioritering opties

5

Informatie- en
participatiebehoefte

6

Over de raadpleging

7

Methodologie

8

Bijlagen

Uitlegslide - Hoe zag de keuzetaak eruit?

- **Doel.** Deze PWE-keuzetaak heeft als doel inzicht te krijgen in de waarde die inwoners toekennen aan acht opties waarmee rekening gehouden kan worden voor de overstap naar aardgasvrij.
- **Keuzesituatie.** Inwoners kregen een keuzesituatie voorgelegd waarin ze 40 punten verdeelden over acht opties waar de gemeente Bernheze meer of minder prioriteit aan kan geven. Iedereen kreeg deze in willekeurige volgorde te zien. De acht opties waren:
 - *Inwoners die weinig geld hebben, krijgen extra hulp van de gemeente om de overstap naar aardgasvrij te maken*
 - *Gebouwen moeten fijner worden om in te wonen en te werken. Bijvoorbeeld met ventilatie en zonwering*
 - *Inwoners en ondernemers mogen zelf kiezen wanneer ze stoppen met aardgas. Ook als dat duurder is voor de samenleving*
 - *Mensen die samen een plan maken om aardgasvrij te worden, krijgen zo veel mogelijk hulp*
 - *Inwoners en ondernemers hebben zoveel mogelijk invloed op hoe we stoppen met aardgas*
 - *De buurt moet fijner worden om in te wonen en te werken. Bijvoorbeeld door meer groen*
 - *We stoppen zo snel mogelijk met aardgas*
 - *Mensen hoeven zelf zo min mogelijk te regelen*
- **Extra informatie.** Onder de roze informatieknoppen stond aanvullende informatie over iedere optie.

De keuzetaak met de acht opties

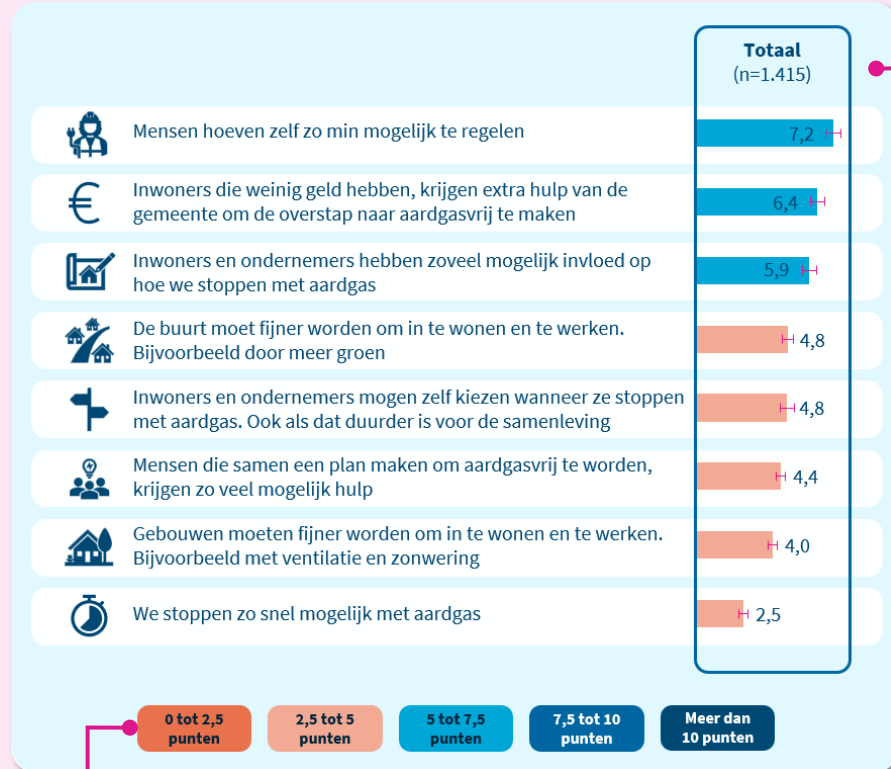
Wat vindt u belangrijk bij de overstap naar een aardgasvrije gemeente?

Gebruik de en knoppen om 40 punten te verdelen. Klik op de i-knop voor meer informatie.

 Mensen die samen een plan maken om aardgasvrij te worden, krijgen zo veel mogelijk hulp 0 	 Inwoners en ondernemers mogen zelf kiezen wanneer ze stoppen met aardgas. Ook als dat duurder is voor de samenleving 0 	 Mensen hoeven zelf zo min mogelijk te regelen bij de overstap naar aardgasvrij 0
 Gebouwen moeten fijner worden om in te wonen en te werken. Bijvoorbeeld met ventilatie en zonwering 0 	 Inwoners en ondernemers hebben zoveel mogelijk invloed op hoe we stoppen met aardgas 0 	 Inwoners die weinig geld hebben, krijgen extra hulp om de overstap naar aardgasvrij te maken 0
 We stoppen zo snel mogelijk met aardgas 0 	 De buurt moet fijner worden om in te wonen en te werken. Bijvoorbeeld door meer groen 0 	

Uitlegslide - Hoe moeten de uitkomsten op de volgende slides gelezen worden?

Gemiddelde prioritering voor alle inwoners

- We presenteren eerst de resultaten voor *alle* inwoners die hun mening hebben gegeven: de gemiddelde punten per optie.
- Deze resultaten zijn door herweging representatief voor de inwoners van de gemeente Bernheze op de kenmerken geslacht, leeftijd en opleiding.

Betrouwbaarheidsintervallen

- Bij resultaten van een steekproef van inwoners is er altijd een bepaalde onzekerheid. De roze hekjes laten zien wat de gemiddelde puntenverdeling zou zijn als alle inwoners uit de gemeente zouden meedoen aan de raadpleging.
- In statistische termen heten de hekjes een 'betrouwbaarheidsinterval'. Als alle inwoners van Bernheze mee zouden doen, dan bevinden de uitkomsten zich met 95% zekerheid binnen dit interval.
- Als de intervallen van twee opties niet overlappen, dan is het verschil tussen deze opties *significant*. Ter illustratie, in deze uitkomsten verschillen de tweede en derde opties niet significant van elkaar. Maar deze twee opties verschillen wel significant van de opties daaronder. Het zou kunnen dat de prioritering van deze twee opties andersom is.

Legenda: hoge en lage prioriteit

- Als inwoners aan alle opties evenveel punten toekennen (alles evenveel prioriteit geven), dan zou elke optie vijf punten krijgen (30 gedeeld door 6).
- Als een optie meer dan vijf punten krijgt, dan krijgt die optie *prioriteit* van (een groep) inwoners.
- Als een optie meer dan 7,5 punten krijgt, dan heeft het *hoge prioriteit*.
- Minder dan 2,5 punten is *lage prioriteit*.
- Meer dan 10 punten wijst op een principekwestie of een hoge urgentie.

4A

Gemiddelde prioritering

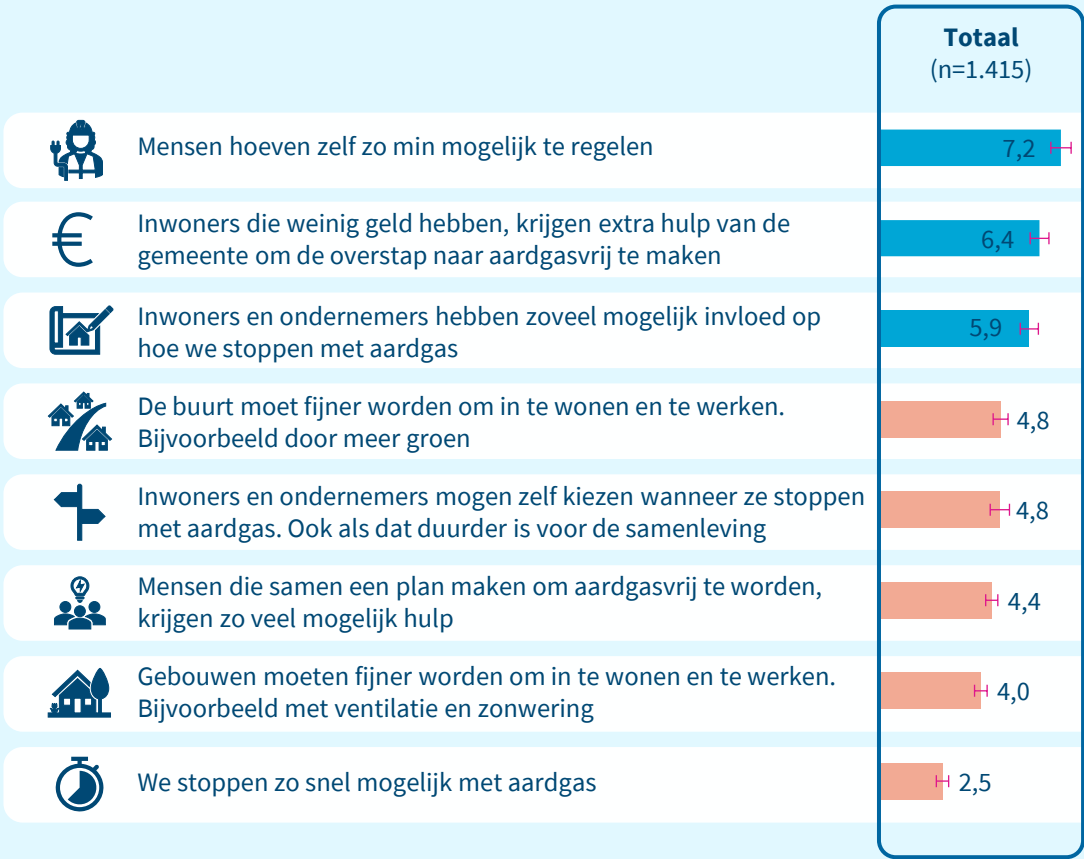
- Prioriteiten van de ‘gemiddelde’ inwoner van Bernheze

De gemiddelde prioritering van de opties

De figuur 4.1 laat de gemiddelde prioritering zien van de opties uit de keuzetaak. De resultaten zijn representatief voor alle inwoners van de gemeente op de kenmerken leeftijd, opleiding en geslacht.

- **Meeste prioriteit.** We zien een prioritering in de opties, waarbij de meeste prioriteit gegeven wordt aan doelen die te maken hebben met ontzorging (de bovenste twee opties), zonder zeggenschap te verliezen op *hoe* de overstap wordt vormgegeven (optie 3). Gemiddeld genomen wordt de meeste prioriteit gegeven aan:
 - Mensen hoeven zelf zo min mogelijk te regelen (7,2 punten)
 - Inwoners die weinig geld hebben, krijgen extra hulp van de gemeente om de overstap naar aardgasvrij te maken (6,4 punten)
 - Inwoners en ondernemers hebben zoveel mogelijk invloed op hoe we stoppen met aardgas (5,9 punten)
- **Gemiddelde prioriteit.** Aan vier doelen wordt een gemiddelde prioriteit toegekend.
- **Minste prioriteit.** De optie om zo snel mogelijk te stoppen met aardgas krijgt gemiddeld de minste prioriteit (2,5 punten).
- **Brede steun.** Ook in verschillende groepen – waarop we in de volgende slides verder ingaan – zien we brede steun voor de bovenste twee opties.

Figuur 4.1. Prioritering opties – Gemiddeld totaal

— Zie pagina 24 voor een uitleg over de betrouwbaarheidsintervallen.

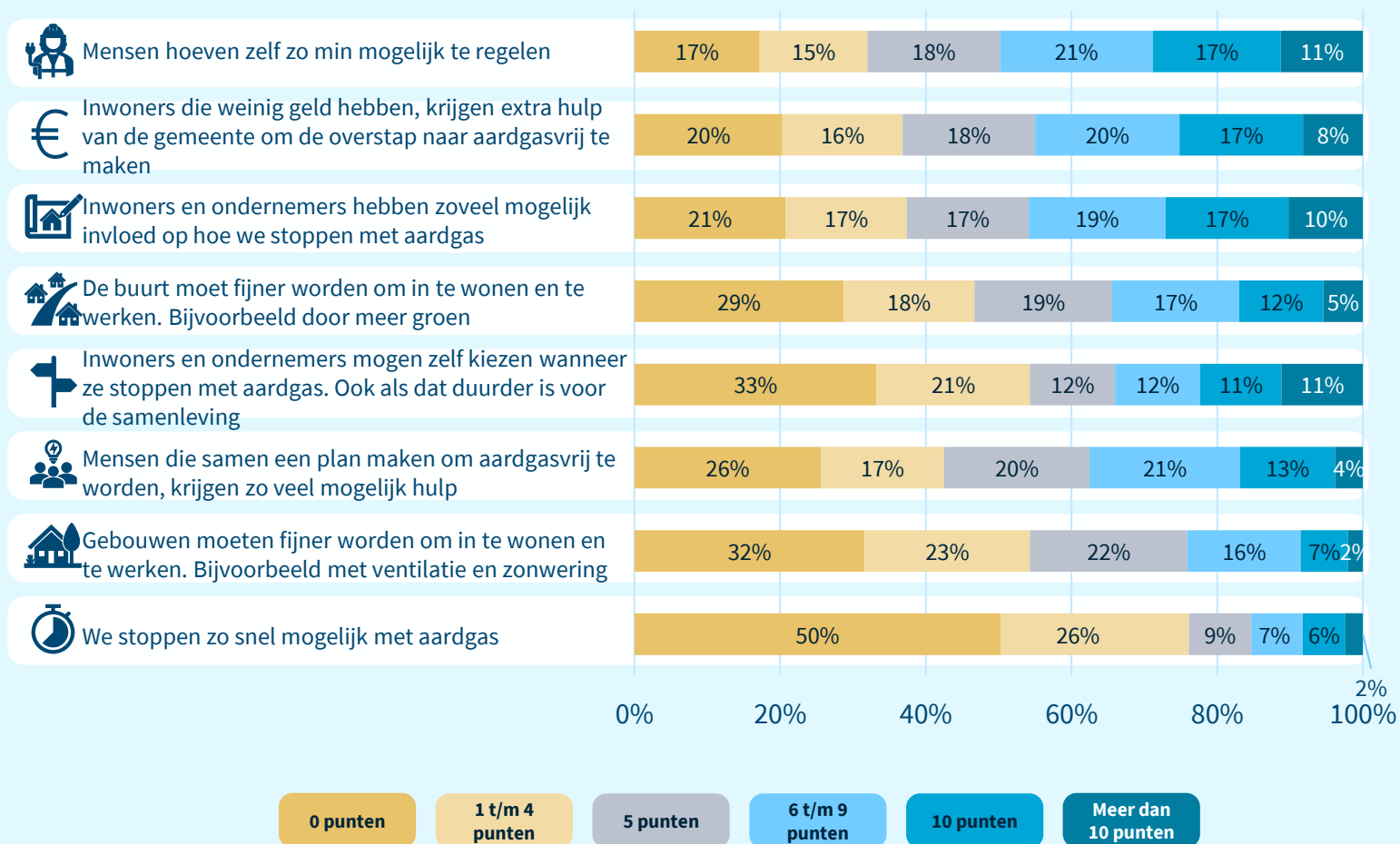

De spreiding van het gegeven aantal punten

Inwoners verdeelden 40 punten over de 8 opties. Figuur 4.2 laat de spreiding van de puntenaantallen zien. Dus hoeveel procent van de inwoners een optie een bepaald aantal punten gaf. Over het algemeen komen 0, 5 en 10 punten per optie het meeste voor.

- 67% van alle inwoners heeft aan de hoogst gewaardeerde optie 'Mensen hoeven zelf zo min mogelijk te regelen' 5 of meer punten gegeven.
- De laagst geprioriteerde optie 'We stoppen zo snel mogelijk met aardgas' heeft van 50% van alle inwoners 0 punten heeft gekregen. Dit aandeel ligt relatief gezien hoger dan bij de andere opties, waar dit maximaal 33% is.

Figuur 4.2. Spreiding van puntenaantallen

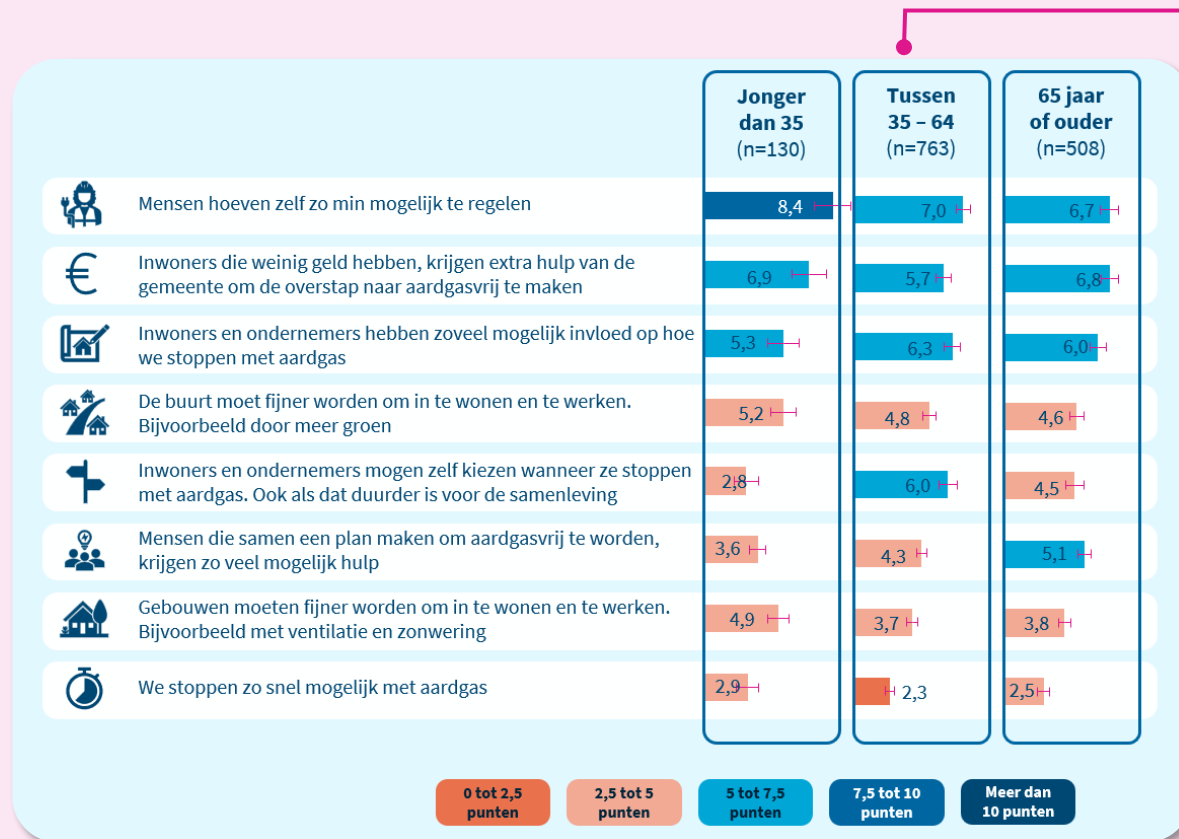

4B

Uitsplitsingen naar kenmerk

- Prioriteiten uitgesplitst voor verschillende sociaal-demografische groepen

Uitlegslide - Hoe moeten de uitkomsten op de volgende slides gelezen worden?

Uitsplitsingen naar kenmerk

- Sommige kenmerken van inwoners laten verschillen zien in de uitkomsten. Of juist overeenkomsten.
- We laten op de volgende slides een aantal uitsplitsingen zien naar kenmerken van inwoners. We hebben uitsplitsingen gemaakt voor de kenmerken:
 - Leeftijd
 - Opleiding
 - Geslacht
 - Woonsituatie (koop/huur)
 - Woongebied
 - Standpunt ten opzichte van het doel om aardgasvrij te worden
 - Naar of men in de toekomst wil meedenken over een plan
 - Of men ondernemer is
- De uitgesplitste groepen staan naast elkaar, waarbij ook voor elke groep de betrouwbaarheidsintervallen worden weergegeven. Als de intervallen van twee opties niet overlappen, dan is het verschil tussen deze opties *significant*. In de teksten worden de significante verschillen in prioritering van de groepen beschreven.
- In het voorbeeld hiernaast prioriteren inwoners tussen de 35-64 de optie 'zelf kiezen wanneer men stopt' bijvoorbeeld anders dan de andere leeftijdsgroepen. Voor de 35-64 jarigen staat deze optie in de top vier, terwijl het in de andere leeftijdsgroepen lager wordt geprioriteerd.

Verschillen in prioritering van subgroepen

- Voor een aantal uitsplitsingen zien we dat inwoners van de subgroepen één of meerdere opties verschillend prioriteren. Deze uitsplitsingen laten we op de volgende slides zien. Dit zijn:
 - Het standpunt ten opzichte van het doel om aardgasvrij te worden
 - De woonsituatie (koop/huur)
 - Leeftijd
 - Of men ondernemer is

Geen substantiële verschillen tussen subgroepen

- Er zijn ook uitsplitsingen waarbij we geen substantiële verschillen zien in de prioritering die men maakt. De prioritering van mannen en vrouwen verschilt bijvoorbeeld niet substantieel van elkaar. Of van mensen uit verschillende gebieden in de gemeente.
- We presenteren deze uitsplitsingen in [Bijlage B](#).

De prioritering van de opties – naar standpunt t.o.v. het doel om aardgasvrij te worden

• Overeenkomsten.

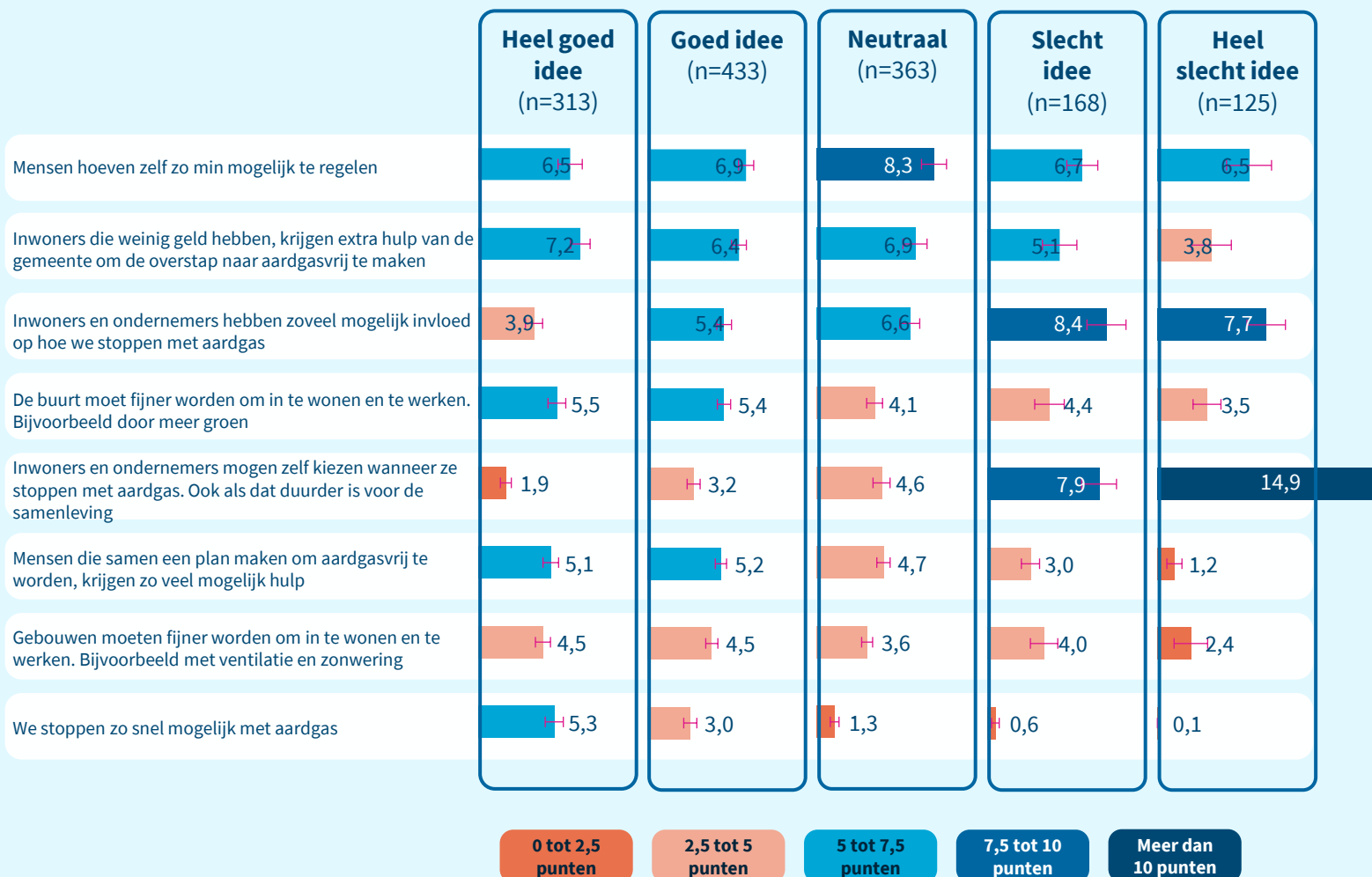
- De optie ‘zelf zo min mogelijk regelen’ krijgt van alle subgroepen prioriteit. De top 3 is gelijk voor de groepen die het doel een goed idee, neutraal, of slecht idee vinden.

• Verschillen.

- Inwoners die het doel een (heel) goed idee vinden geven meer prioriteit aan een ‘fijnere buurt’ en ‘hulp voor mensen die samen een plan maken’.
- Mensen die het doel een heel goed idee vinden geven hiernaast meer prioriteit aan ‘zo snel mogelijk stoppen’.
- Inwoners die het doel een (heel) slecht idee vinden geven meer prioriteit aan ‘zoveel mogelijk invloed op hoe er gestopt wordt’ en ‘zelf mogen kiezen wanneer er gestopt wordt’.

- Conclusie.** Het standpunt ten aanzien van het doel is een sterke voorspellende factor voor de keuzes die mensen maken. Er is brede steun voor de bovenste optie ‘zelf zo min mogelijk regelen’. Maar de prioritering van mensen die het doel een (heel) goed of (heel) slecht idee vinden is verder verschillend.

Figuur 4.3. Prioritering opties – Naar standpunt ten aanzien van het doel om aardgasvrij te worden*

* Getallen tellen niet altijd op tot n=1.415. Het resterende deel betreft ‘zeg ik liever niet’.

De prioritering van de opties – naar woonsituatie

- **Overeenkomsten.**

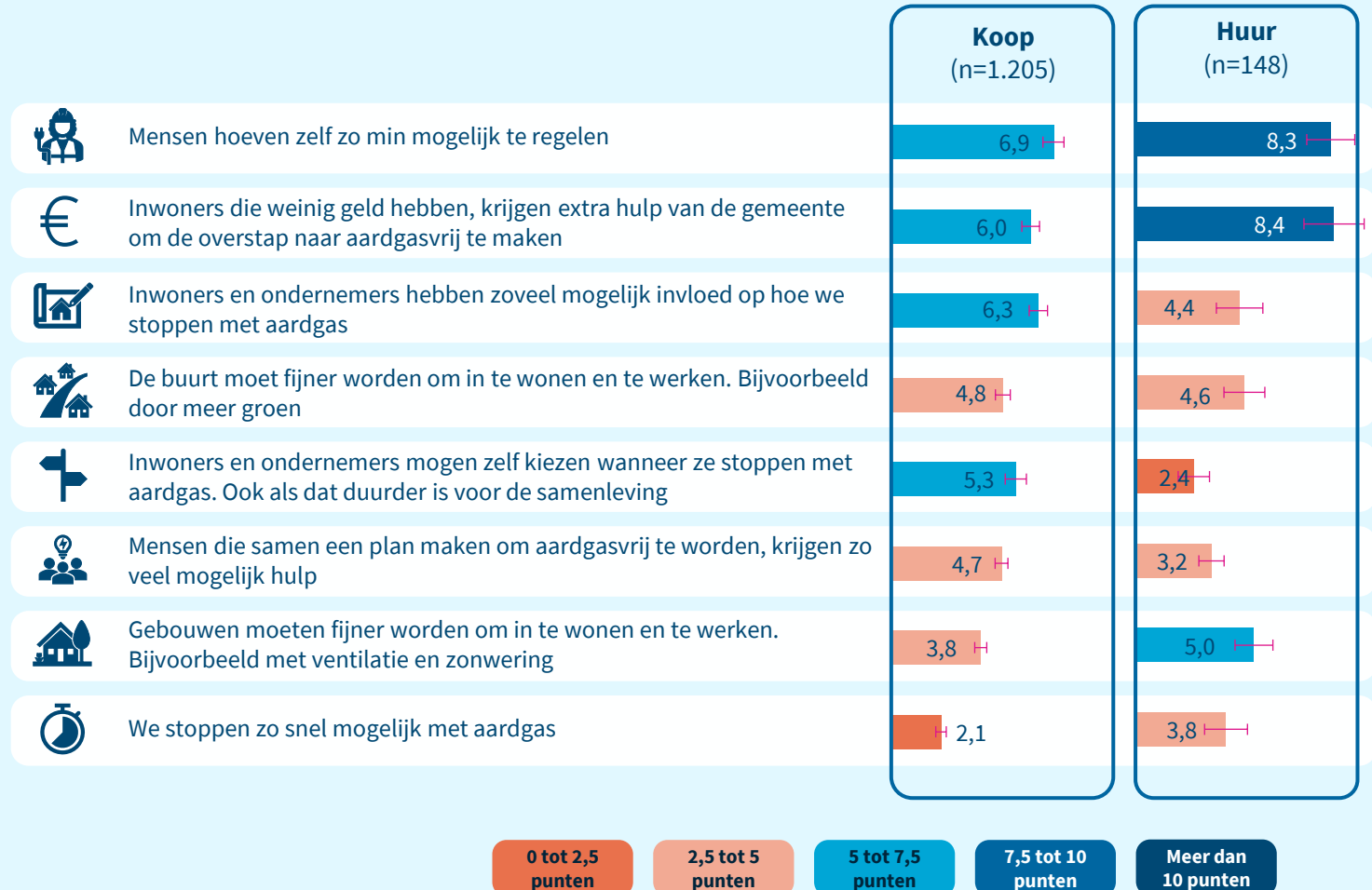
- Kopers en huurders prioriteren dezelfde twee opties het hoogst.

- **Verschillen.**

- Inwoners die wonen in een koopwoning geven meer prioriteit aan de opties ‘invloed hebben op hoe er gestopt wordt’ en ‘zelf kiezen wanneer men stopt’ dan huurders.
- Voor huurders heeft ‘zelf kiezen wanneer’ de laagste prioriteit.
- Huurders geven meer prioriteit aan zorgen dat ‘gebouwen fijner worden’ dan kopers.

- **Conclusie.** Kopers en huurders prioriteren dezelfde twee opties, maar verschillen in de prioritering van opties die gaan over zeggenschap en invloed, deze krijgen meer prioriteit van kopers. En het fijner maken van gebouwen is voor huurders juist een hogere prioriteit.

Figuur 4.4. Prioritering opties – Naar woonsituatie

De prioritering van de opties – naar leeftijdsgroep

• Overeenkomsten.

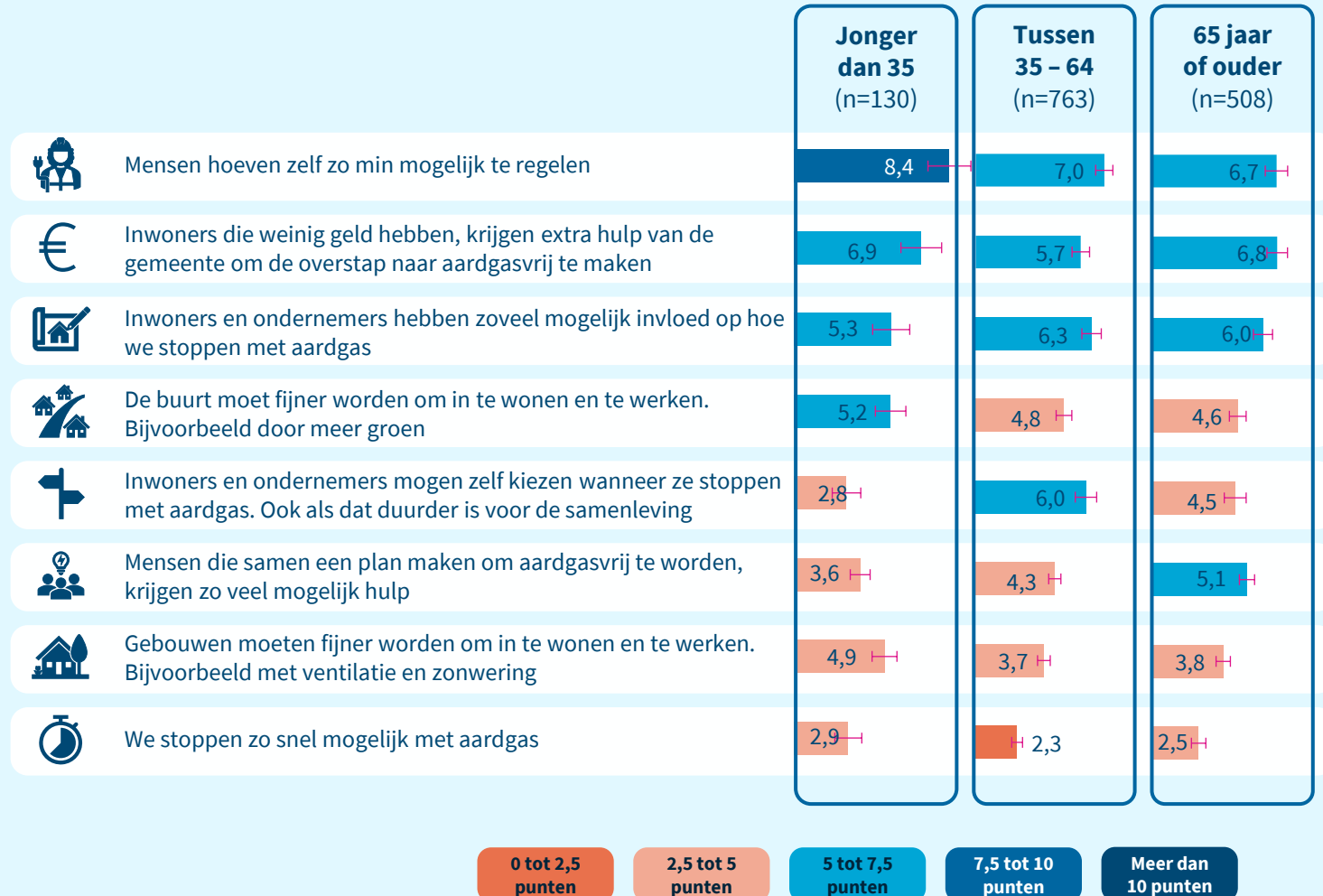
- Inwoners in verschillende leeftijdsgroepen prioriteren dezelfde drie opties hoog. Namelijk ‘zelf regelen’, ‘extra hulp’ en ‘invloed op hoe er gestopt wordt’.

• Verschillen.

- Inwoners tussen de 35 en 64 jaar geven relatief meer prioriteit aan het ‘zelf kiezen wanneer men stopt met aardgas’ dan de andere leeftijdsgroepen.
- Inwoners van 65 jaar of ouder geven relatief hogere prioriteit aan mensen die samen een plan maken.

- Conclusie.** Verschillende leeftijdsgroep leggen op sommige onderwerpen andere accenten. Inwoners prioriteren dezelfde drie opties hoog ongeacht hun leeftijdsgroep. Er zijn meer overeenkomsten dan verschillen.

Figuur 4.5. Prioritering opties – Naar leeftijdsgroep

De prioritering van de opties – naar ondernemers

• Overeenkomsten.

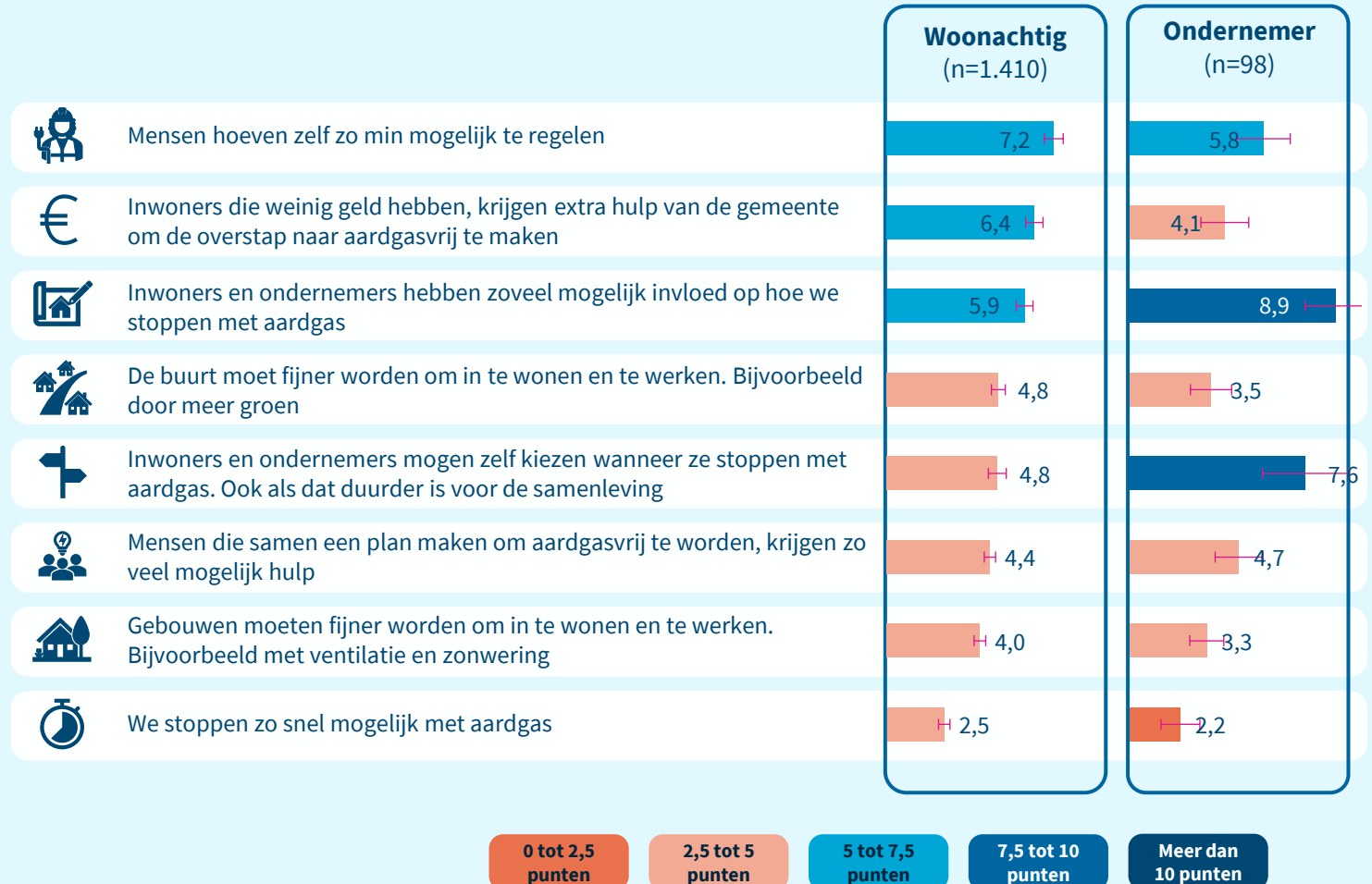
- Ook voor ondernemers geldt dat zij, net als de gemiddelde inwoner, prioriteit geven aan de optie ‘zelf zo min mogelijk regelen’.
- En zowel inwoners als ondernemers geven prioriteit aan ‘zoveel mogelijk invloed hebben op hoe we overstappen’.

• Verschillen.

- Voor ondernemers is het ‘zelf zo min mogelijk regelen’ niet de hoogste prioriteit, zoals dat wel geldt voor de inwoners.
- Ondernemers geven veel meer dan de inwoners prioriteit aan de opties ‘zoveel mogelijk invloed hebben’ en ‘zelf kunnen kiezen wanneer men overstapt’.

- **Conclusie.** Ondernemers prioriteren vooral twee opties anders dan inwoners. Ze geven net als inwoners prioriteit aan ‘zo min mogelijk regelen’ en ‘invloed op hoe er wordt overgestapt’, maar ze prioriteren deze laatste optie veel hoger dan dat inwoners doen. En daarnaast prioriteren ze ook ‘zelf kiezen’ hoger dan inwoners.

Figuur 4.6. Prioritering opties – Ondernemers in Bernheze

* Getallen tellen niet altijd op tot n=1.415. Inwoners kunnen zowel woonachtig zijn in Bernheze als hun onderneming er hebben.

4C

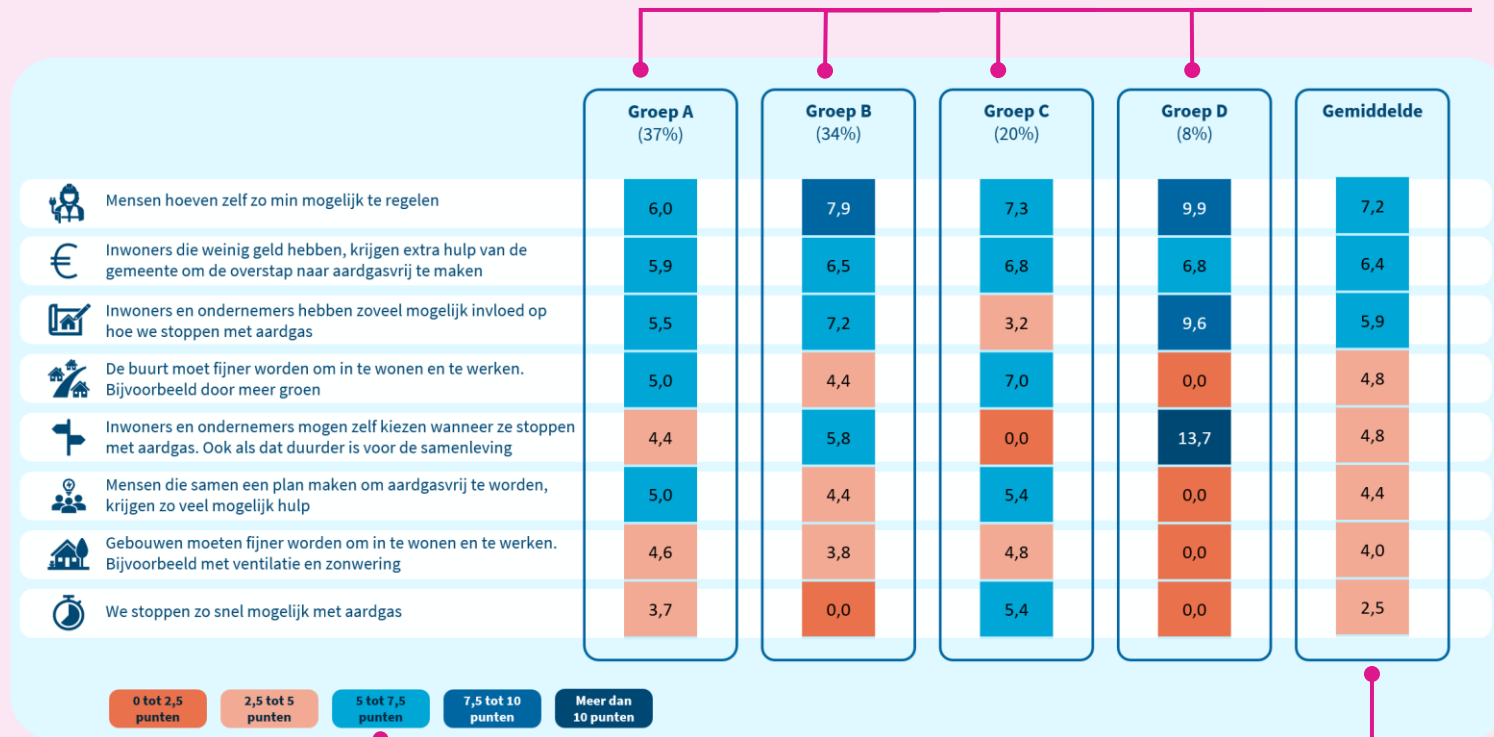
Profielen van 4 groepen

- We werken vier profielen uit van de verschillende perspectieven op het keuzevraagstuk

Uitlegslide – De Latente Klasse Clusteranalyse (LKCA)

De LKCA-analyse

- Met de statistische techniek. Latente Klasse Clusteranalyse (LKCA) onderzoeken we de uitkomsten nader.
- De methode kijkt naar de manier waarop inwoners punten toekennen in de PWE-keuzetaak.
- De LKCA-methode identificeert verschillende groepen.
- Iedere groep is maximaal homogeen; inwoners binnen één groep stellen grotendeels vergelijkbare prioriteiten.
- En iedere groep verschilt van andere groepen; inwoners binnen de ene groep stellen andere prioriteiten dan inwoners binnen een andere groep.

Legenda: hogere en lagere prioriteit

- Als een optie meer dan de uitgangswaarde van 5 punten krijgt, dan krijgt die optie *prioriteit* van (een groep) inwoners. Als een optie meer dan 7,5 punten krijgt, dan heeft het *hoge prioriteit* ten opzichte van de andere opties. Minder dan 2,5 punten is *lage* prioriteit ten opzichte van de andere opties. Meer dan 10 punten wijst op een principekwestie

Vier groepen

- De LKCA geeft aan dat inwoners aan het onderzoek in vier groepen kunnen worden opgedeeld die de opties anders prioriteren.
- De groeps grootte wordt in percentages aangegeven.
- Zes demografische kenmerken zijn gebruikt om de groepen te beschrijven: leeftijd, geslacht, opleiding, woonsituatie, houding ten opzichte van klimaatverandering en standpunt ten opzichte van het doel om aardgasvrij te worden.

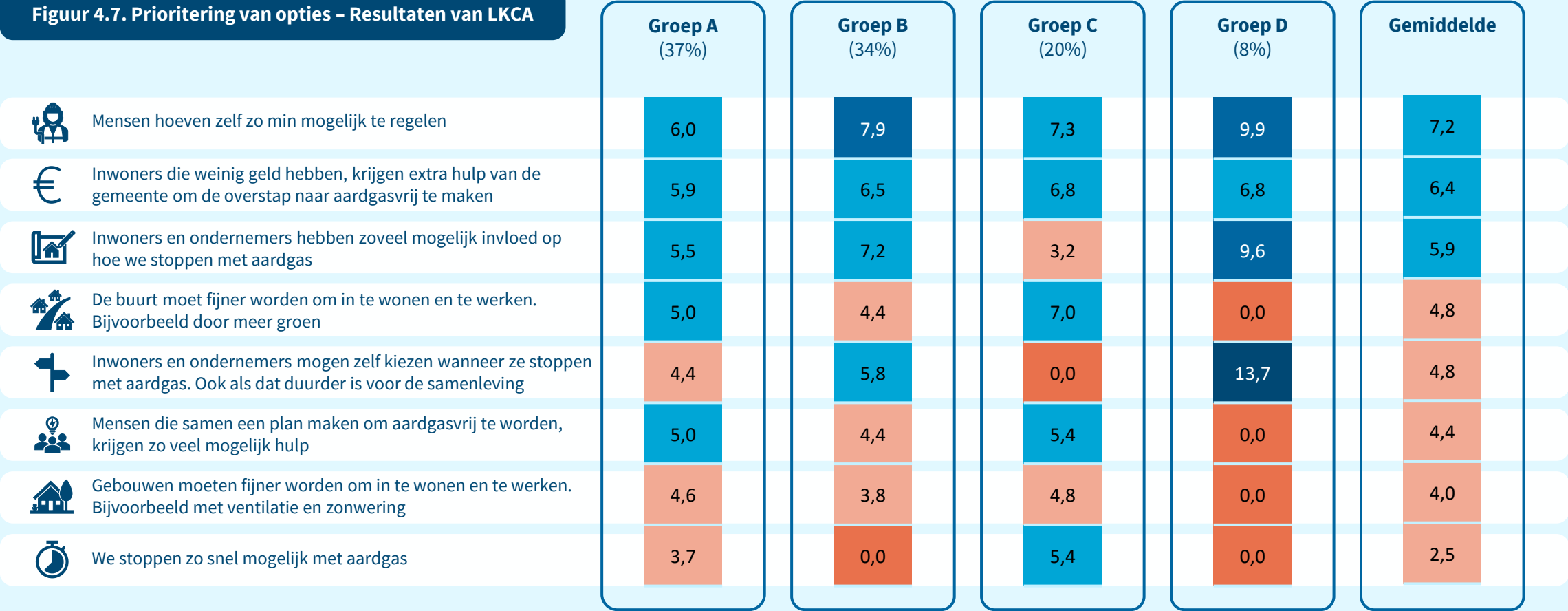
Gemiddelde

- De gemiddelde prioritering van de opties zetten we erbij ter vergelijking.

Resultaten van de Latente Klasse Clusteranalyse (LKCA)

Figuur 4.7. Prioritering van opties – Resultaten van LKCA

Op de volgende pagina's worden de vier groepen in detail beschreven.

Groep A - ‘de gematigde groep’

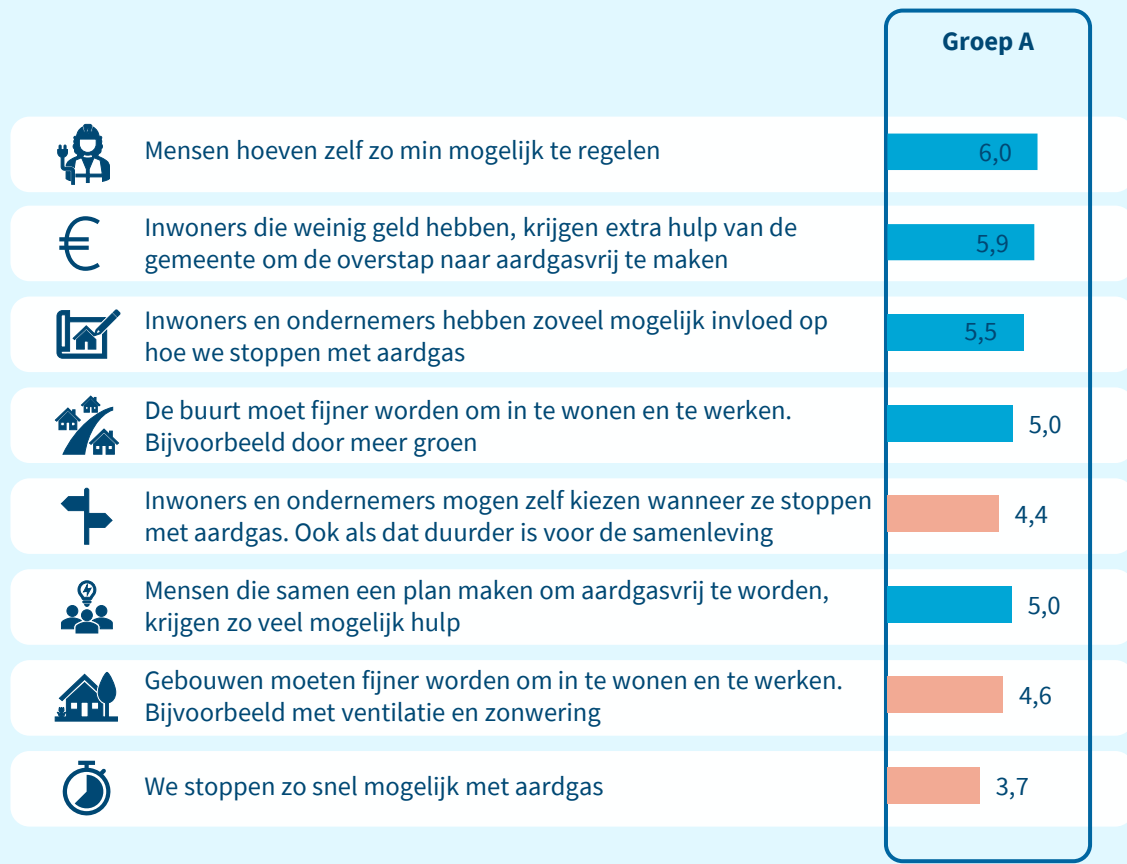
Figuur 4.8 laat de prioritering van de opties zien voor groep A.

- De eerste groep vertegenwoordigt **37%** van de inwoners.
- We kunnen deze groep karakteriseren als een gematigde of evenwichtige middengroep.
- De inwoners in deze groep geven prioriteit aan de bovenste drie opties. Net als het gemiddelde onder alle inwoners. Daarnaast prioriteren ze dat mensen die samen een plan maken zo veel mogelijk hulp krijgen relatief hoger dan de gemiddelde groep (5,0 ten opzichte van 4,4 punten gemiddeld). Van de vier groepen, verdelen de inwoners van deze groep hun punten het **meest gelijkmatig**: geen enkele optie scoort hoger dan 6,0 of lager dan 3,7.
- Er zitten in deze groep relatief meer inwoners (vergeleken met andere groepen) die:
 - 65 jaar of ouder zijn
 - zich een beetje zorgen maken over klimaatverandering
 - het doel om aardgasvrij te worden een goed idee vinden

“Er moet geen verschil gemaakt worden wie wel of geen geld heeft om de overstap te maken.”

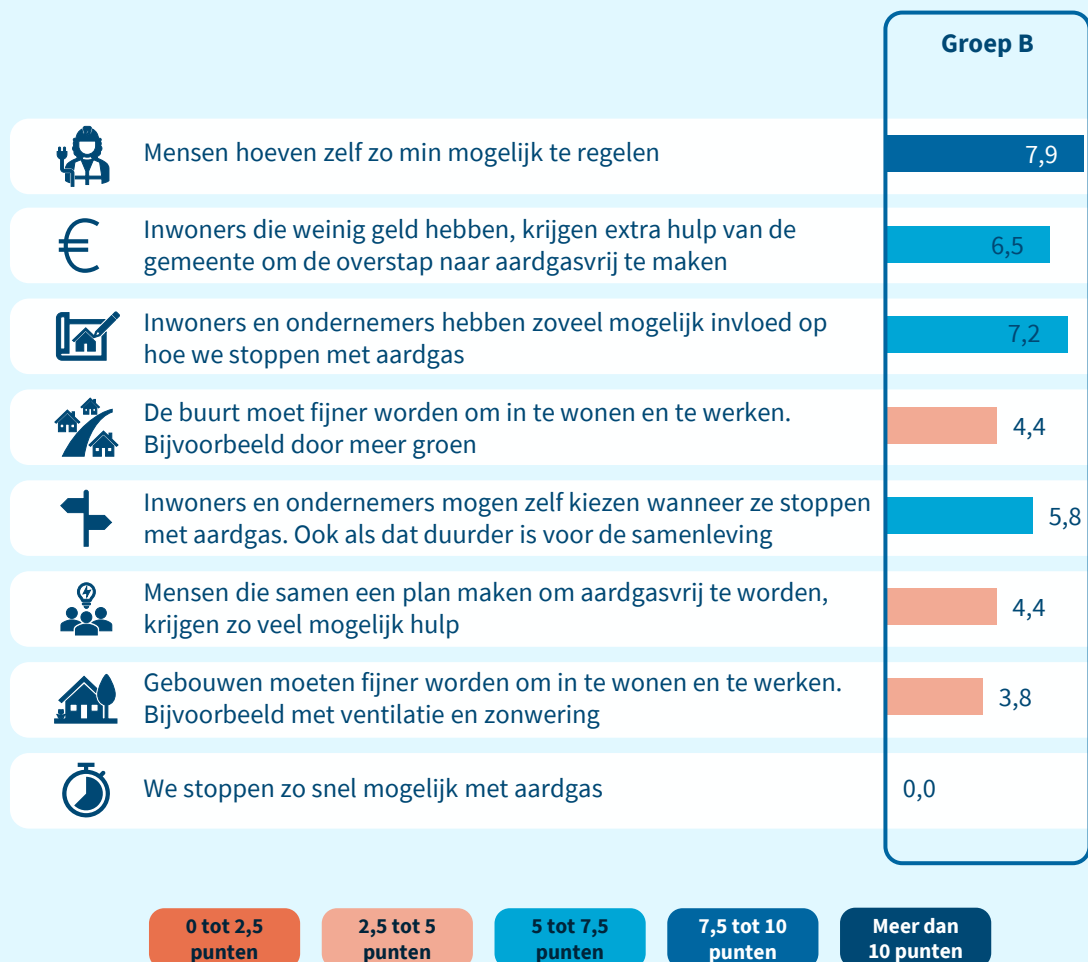
“Mensen die nu al op de goede weg hun huis aan het verduurzamen zijn, mogen ook ondersteunt worden door de gemeente.”

Figuur 4.8. Prioritering opties – Groep A

Groep B - ‘gematigde groep met focus op ondersteuning en keuzevrijheid’

Figuur 4.9. Prioritering opties – Groep B

Figuur 4.9 laat de prioritering van de opties zien voor groep B.

- De tweede groep vertegenwoordigt **34%** van de inwoners.
- De inwoners in deze groep geven prioriteit aan de bovenste drie opties én aan de optie dat mensen zelf mogen kiezen wanneer ze stoppen met aardgas. Aan de andere opties geven ze gemiddeld enkele punten. Behalve aan de optie om zo snel mogelijk te stoppen. Een snelle overstap krijgt van deze groep 0 punten. We kunnen dit zien als een principiële keuze: deze groep is het niet eens met een snelle overstap.
- Deze groep is vergeleken met groep A iets meer uitgesproken in de gekozen prioriteiten. Groep B geeft meer punten dan groep A aan de opties ‘zoveel mogelijk invloed hebben op hoe er wordt gestopt’ (7,2 punten) en ‘zelf een geschikt moment mogen kiezen’ (5,8 punten). En ook ‘zelf zo min mogelijk hoeven regelen’ krijgt vergeleken met groep A meer prioriteit met 7,9 punten (6,0 punten in groep A).
- Er zitten in deze groep relatief meer inwoners (vergeleken met andere groepen) die:
 - zich niet echt of een beetje zorgen maken over klimaatverandering
 - neutraal staan tegenover het doel om aardgasvrij te worden

“Omdat dit een wettelijk opgelegde regel is, is het belangrijk dat mensen optimaal geholpen worden om deze overstap naar aardgasvrij te maken.”

“Afhankelijk van de situatie waarin je zelf zit, zou je ervoor moeten kunnen kiezen om eerder of later in het tijdperk tot 2050 je ombouw moment te kiezen. Zodat de economische levensduur van je verwarming eenheid ook wel gehaald worden en dat je niet aan kapitaalvernietiging doet in je eigen huis”

Groep C - ‘maak vaart met de overstap’

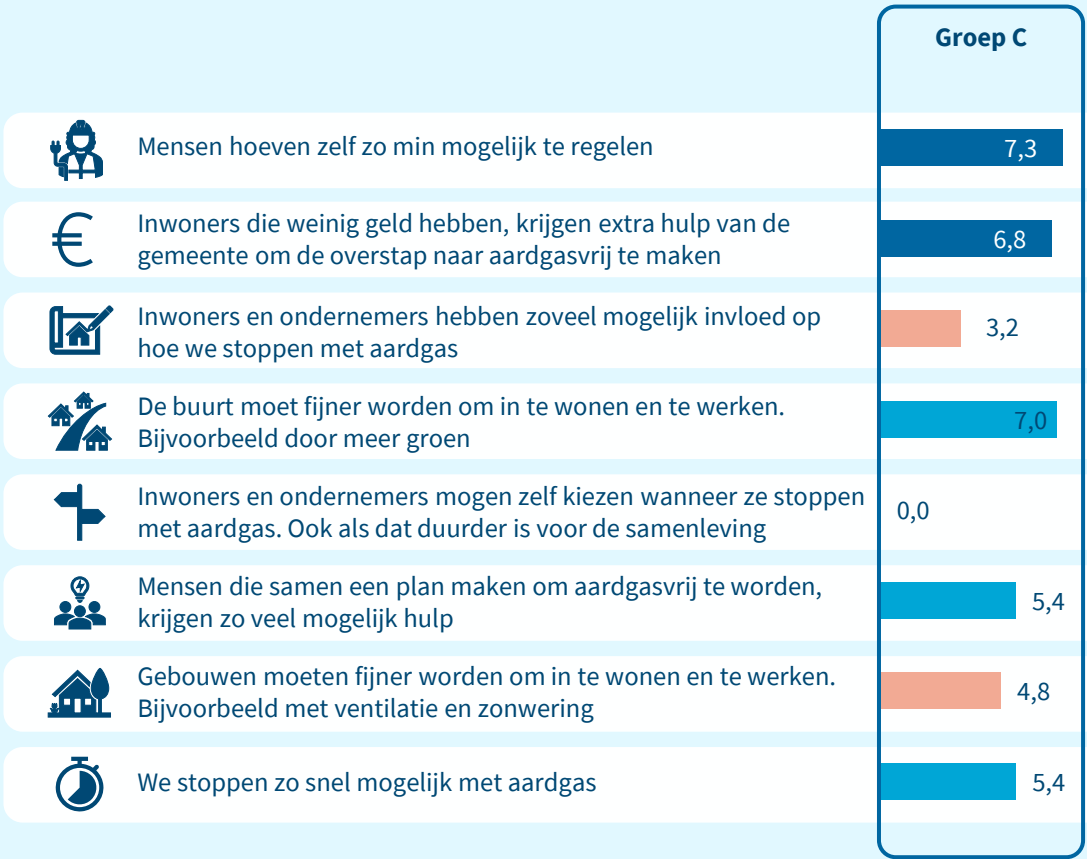
Figuur 4.10 laat de prioritering van de opties zien voor groep C.

- De derde groep vertegenwoordigt **20%** van de inwoners.
- Groep C geeft prioriteit aan vijf van de acht opties. Net als de andere groepen geeft groep C prioriteit aan ‘zelf zo min mogelijk hoeven regelen’ (7,3) en ‘inwoners met weinig geld extra helpen’ (6,8). Deze groep prioriteert daarnaast de optie dat de ‘buurt fijner moet worden’ het hoogst van alle groepen en heeft dit als tweede prioriteit (7,0 punten). De optie ‘mensen helpen die samen een plan maken’ (5,4) krijgt van deze groep, net als van groep A, ook prioriteit. Groep C geeft als enige groep ook prioriteit aan ‘zo snel mogelijk stoppen met aardgas’ (5,4).
- Deze groep geeft lage prioriteit aan ‘zo veel mogelijk invloed hebben op hoe er gestopt wordt’ (3,2) en geen prioriteit aan het ‘zelf kunnen kiezen wanneer er gestopt wordt’ (0,0). Dit laatste punt zien we voor groep C als een principiële keuze.
- Er zitten in deze groep relatief meer inwoners (vergeleken met andere groepen) die:
 - jonger dan 35 jaar zijn
 - een hbo of wo opleiding hebben afgerond
 - een huis huren
 - zich heel erg zorgen maken over klimaatverandering
 - het doel om aardgasvrij te worden een heel goed idee vinden

“Het is een ingewikkelde overstap, als iedereen het zelf regelt duurt het veel te lang of het gebeurt niet.”

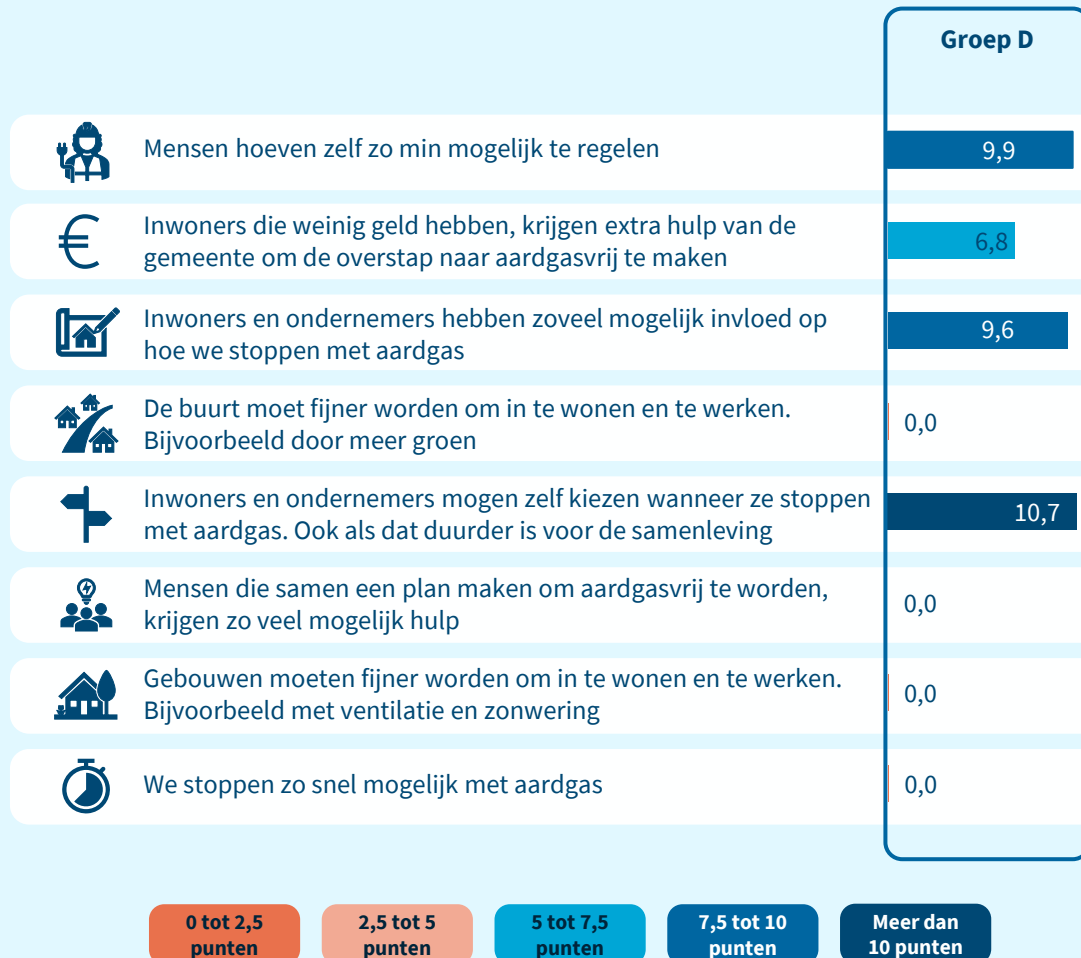
“Vergroot het draagvlak en het is belangrijk dat de transitie rechtvaardig is voor iedereen”

Figuur 4.10. Prioritering opties – Groep C

Groep D - 'niet eens met de overstap'

Figuur 4.11. Prioritering opties – Groep D

Figuur 4.11 laat de prioritering van de opties zien voor groep D.

- De vierde groep vertegenwoordigt **8%** van de inwoners.
- De inwoners in deze groep geeft de hoogste prioriteit aan drie opties: 'zelf kiezen wanneer ze stoppen met aardgas' (10,7), 'zo min mogelijk zelf regelen' (9,9), 'invloed op hoe er gestopt wordt' (9,6). Daarna geven ze ook prioriteit aan 'extra hulp voor inwoners die weinig geld hebben'.
- Deze groep geeft gemiddeld gezien geen enkele prioriteit aan de vier andere opties. Dit is voor deze groep een principiële keuze.
- Er zitten in deze groep relatief meer inwoners (vergeleken met andere groepen) die:
 - tussen de 35 en 65 jaar oud zijn
 - zich identificeren als man
 - zich niet echt of helemaal geen zorgen maken over klimaatverandering
 - het doel om aardgasvrij te worden een slecht of heel slecht idee vinden

"Ik hoef niet van het gas af. en als het toch moet zo laat mogelijk"

"de regering heeft bedacht om dit te doen ze zetten alle mensen voor het blok. Wij mensen uit nederland draaien overal voor op."

4D

Motivatie-analyse

- We geven inzicht in de motivaties van inwoners bij hun keuze om veel of weinig op een optie in te zetten

Uitlegslide – Hoe zijn de motivaties van deelnemers geanalyseerd?

- **Motivatie.** Nadat inwoners hun punten hadden verdeeld over de acht opties, konden zij optioneel hun keuze motiveren. Inwoners noemen zij – in verschillende persoonlijke bewoordingen – vaak vergelijkbare argumenten.
- **Analyse.** We hebben van iedere keuze-optie alle geselecteerde motivaties geanalyseerd. Op basis hiervan zijn er argumentencategorieën naar voren gekomen. In de analyse maken we onderscheid in motivaties van inwoners die een optie weinig prioriteit geven (minder dan 5 punten) tegenover inwoners die een optie meer of veel punten geven (meer dan 5 punten). Elke optie geven we apart weer op een slide.
- **Belangrijkste argumenten.** We laten de meest genoemde argumenten zien binnen een optie. Met sterren geven we aan hoe vaak een argument wordt genoemd.
 - ★★★ betekent dat meer dan 20% van de geanalyseerde motivaties hierover gaat. Dit vormt de hoofdmoot van de argumenten die bij een optie gegeven worden; dit argument springt er duidelijk uit.
 - ★★ betekent dat tussen de 10% en 20% van de geanalyseerde motivaties hierover gaat. Dit argument wordt vaak genoemd.
 - ★ betekent dat tussen de 5% en 10% van de geanalyseerde motivaties hierover gaat. Dit argument komt minder vaak voor maar wordt wel een aantal keer genoemd. We laten het vooral zien om de veelzijdigheid van de argumenten weer te geven.
 - **Verder genoemd:** dit zijn argumenten die door minder dan 5% van de mensen worden genoemd, maar die wel een interessant perspectief meegeven en daarom toch genoemd worden.

Inwoners konden na de puntenverdeling hun keuze uitleggen

Bedankt voor uw mening!

We vinden het interessant om meer te weten hierover.

Kunt u uitleggen waarom u punten heeft gegeven aan deze optie(s)?

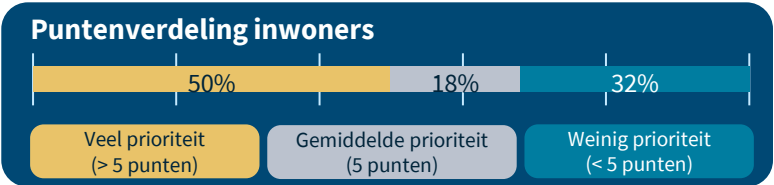
Inwoners die weinig geld hebben, krijgen extra hulp om de overstap naar aardgasvrij te maken
20 x

Mensen hoeven zelf zo min mogelijk te regelen bij de overstap naar aardgasvrij
20 x

Mensen hoeven zelf zo min mogelijk te regelen

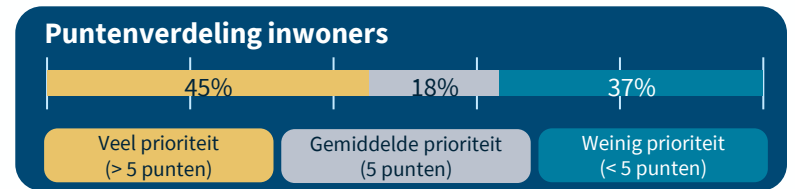
Mensen die veel prioriteit geven aan deze optie geven vaak aan dat ze het belangrijk vinden dat inwoners zelf zo min mogelijk hoeven te doen. Mensen die het weinig prioriteit geven, motiveren dat mensen zelf verantwoordelijk zijn. Of dat ze het beter zelf kunnen dan de gemeente omdat ze geen vertrouwen hebben.

Veelgenoemde argumenten bij <u>veel</u> punten met illustrerende quote		
Het is belangrijk dat inwoners zo min mogelijk zelf hoeven te doen	★★	“Lijkt me verstandig”
Overleg en begeleiding zijn nodig	★	“Is welkom maar dient wel in goed overleg te gebeuren”
Dit is een taak van de gemeente	★	“Daar is [...] deze gemeente voor”
Dan wordt het beter geregeld	★	“mensen die er geen verstand van hebben en hierdoor alsnog slechte keuzes maken hebben naar mijn idee geen directe meerwaarde”
Inwoners hebben niet om de transitie gevraagd	★	“Zeker, het is bedacht door de overheid en dan mag die ook het voortouw nemen en de mensen ontzorgen.”
Goed idee, want dit is lastig voor veel inwoners/veel gedoe	★	“Weet niet wat op je afkomt en wat de juiste beslissing is”

Veelgenoemde argumenten bij <u>weinig</u> punten met illustrerende quote		
Mensen zijn zelf verantwoordelijk	★★	“Het is absurd om te denken, dat je zelf niks hoeft te regelen. We hebben er zelf een verantwoordelijkheid in.”
Geen vertrouwen in de overheid	★★	“[...] Onze landelijke overheid knijpt mensen zodanig af dat gas steeds minder interessant (lees: duurder) wordt. [...]”
Inwoners kunnen zelf ook dingen regelen	★★	“stelletje luiwammes, laat ze wel iets zelf doen. als anderen (bijv. de gemeente) het gaat regelen lopen ze toch alleen maar te zeiken dat het allemaal niet goed geregeld is.”
Inwoners zo veel mogelijk zeggenschap behouden	★★	“De meeste mensen willen zelf de controle houden.”
Laat dit over aan experts	★	“warmtepomp leveranciers kunnen samen met installatiebedrijven dit oppakken”
Ik wil niet stoppen met aardgas	★	“Gewoon gas blijven stoken en gasflessen halen in Duitsland.”

Inwoners die weinig geld hebben, krijgen extra hulp van de gemeente om de overstap naar aardgasvrij te maken

Inwoners die veel prioriteit geven aan deze optie geven aan dat ze het logisch vinden dat inwoners met weinig geld extra hulp krijgen. Mensen die weinig prioriteit geven aan de optie vinden dat iedereen gelijk is, inwoners die werken niet benadeeld mogen worden als anderen extra hulp krijgen.

Veelgenoemde argumenten bij veel punten met illustrerende quote

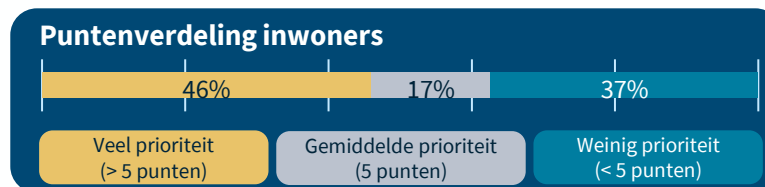
Logisch, spreekt voor zich	★★★	<i>“Bewoners mogen ondersteuning krijgen, er mag verschil worden gemaakt tussen 'arm' en 'rijk’”</i>
De overheid mag de kosten betalen	★★	<i>“[Het] Rijk heeft al besloten en zet inwoners min of meer voor blok”</i>
Als je dit niet doet, breng je mensen in de problemen	★★	<i>“Iedereen moet over kunnen zonder in financiële problemen te komen.”</i>
Iedereen is gelijk, iedereen moet hulp krijgen	★★	<i>“Ik vind dat iedereen hulp nodig heeft. Of je nu zuinig leeft en hierdoor een spaarpotje hebt of dat je geen spaarpot hebt”</i>
Iedereen moet de mogelijkheid krijgen mee te doen	★	<i>“Sociaal vangnet om iedereen mee te krijgen. Eerst doen/realiseren en aantonen, daarna pas (financieel) hulp”</i>
Het is ingewikkeld als het om geld gaat. Geld is een gevoelig onderwerp	★	<i>“Zal moeilijk punt blijven”</i>

Veelgenoemde argumenten bij weinig punten met illustrerende quote

Iedereen is gelijk, iedereen moet hulp krijgen	★★	<i>“Eenieder dezelfde behandeling Geen inkomendiscriminatie”</i>
Dit komt ten nadele van andere mensen die hier geen recht op hebben	★	<i>“Dus de werkende betalen weer bijstandtrekkers krijgen weer alles”</i>
Het is oneerlijk: wie valt hier wel onder en wie niet?	★	<i>“Niet eerlijk tegenover andere inwoners, waar ligt de grens? De overheid heeft er mee ingestemd om gasvrij te worden”</i>
Dit is geen taak voor de gemeente	★	<i>“Inkomenspolitiek is geen taak van de gemeente.”</i>
Het is ingewikkeld als het om geld gaat. Geld is een gevoelig onderwerp	★	<i>“Als we met subsidies een waarheid willen creëren geeft dit wederom problemen”</i>
Mensen kunnen zelf sparen en initiatief laten zien	★	<i>“Iedereen moet zijn eigen boontjes doppen”</i>

Inwoners en ondernemers hebben zoveel mogelijk invloed op hoe we stoppen met aardgas

Inwoners die veel prioriteit geven aan deze optie stellen dat ze het belangrijk vinden dat mensen zoveel mogelijk invloed hebben. Inwoners die weinig prioriteit geven motiveren dat het zorgt voor vertraging.

Veelgenoemde argumenten bij veel punten met illustrerende quote

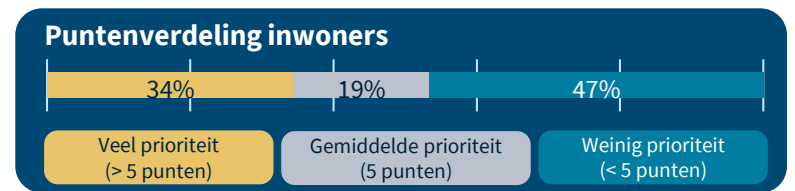
Belangrijk dat mensen dit zelf mogen bepalen	★★★	<i>“Het is belangrijk dat je de mensen vrij laat kiezen over hoe ze zonder aardgas kunnen gaan leven.”</i>
Dit is nodig om draagvlak voor het doel te hebben/te krijgen	★★	<i>“Is DE manier om participatie te verkrijgen en een positieve drive.”</i>
Mensen moeten invloed hebben, ze mogen zelf over hun eigen huis/gebouw bepalen	★	<i>“Mensen moeten de vrijheid hebben hoe ze zelf hun eigen woning aardgasvrij vóór 2050 willen maken. De gemeente moet alleen opties/handvaten uitraken waar mensen gebruik van kunnen maken als ze dat willen.”</i>
Samen tot een idee of uitvoering komen is mooi	★	<i>“Samen tot een idee komen te stoppen met gas zou een mooi idee zijn [...]”</i>
Er mag niet opgelegd worden hoe of wanneer er wordt overgestapt	★	<i>“We moeten zelf bepalen wat we willen en niet opgedrongen krijgen”</i>
Mensen moeten de ruimte hebben om op eigen tempo te werk te gaan	★	<i>“Zullen op eigen tempo moet inschakelen, en geld vrijmaken”</i>

Veelgenoemde argumenten bij weinig punten met illustrerende quote

Zorgt voor vertraging, dan duurt het te lang	★★	<i>“Teveel bemoeienissen, te veel meningen, duurt te lang voordat er een beslissing wordt genomen.”</i>
Dit kan beter centraal of van bovenaf geregeld worden	★★	<i>“centrale regie in de transitie is noodzakelijk”</i>
Geen idee hoe dit in de praktijk zou uitpakken	★	<i>“geen idee hoe”</i>
Dit heeft niks te maken met de overstap om aardgasvrij te worden	★	<i>“Heeft niets vandoen om van t gas af te gaan”</i>
Dit kan beter overgelaten worden aan experts die dit voor hun werk doen	★	<i>“specialisten weten meer dan niet-specialisten”</i>
Het doel moet uitvoerbaar blijven of haalbaar zijn	★	<i>“Inwoners en ondernemers zullen allemaal andere standpunten hebben. Wordt chaos.”</i>

De buurt moet fijner worden om in te wonen en te werken. Bijvoorbeeld door meer groen

Inwoners die veel prioriteit geven aan deze optie geven aan dat meer groen in de buurt goed is voor het milieu en de gezondheid. Inwoners die weinig prioriteit geven aan deze optie motiveren dat het niet te maken heeft met de overstap om aardgasvrij te worden.

Veelgenoemde argumenten bij veel punten met illustrerende quote

Dit is beter voor het milieu en de gezondheid van mensen ★★★

“Veel groen brengt rust en zorgt voor een betere gezondheid van mens en dier. Ook regenwater kan dan beter opgevangen worden.”

Meer groen heeft (meerdere) positieve effecten op de wijk ★★

“In een groene omgeving kom je tot rust, en het is nog eens veel mooier en kindvriendelijk”

De buurt zou altijd fijner gemaakt moeten worden ★★

“Dit zou altijd het streven moeten zijn.”

Dit is een goed idee of belangrijk ★

“Belangrijk om in een groene woonomgeving te blijven wonen”

Verder werd genoemd:

- Een goed idee, maar Bernheze is al groen of fijn om in te wonen.
- De buurt meteen fijner maken zou een mooie bijkomstigheid zijn

“Nu vind ik oprecht dat gemeente Bernheze hele goede stappen heeft gezet in de groenvoorziening door letterlijk en figuurlijk stoeptegels te verwijderen.”

“Als er hier een win/win situatie mogelijk is, dan altijd gebruik van maken”

Veelgenoemde argumenten bij weinig punten met illustrerende quote

Dit heeft niet te maken met de overstap om aardgasvrij te worden ★★

“Heeft te weinig te maken met het aardgasloos te worden.”

Het is al groen genoeg in Bernheze ★★

“Groen is belangrijk, mijn buurt is heel groen en naar alle tevredenheid.”

Dit is niet nodig of relevant ★

“Dit vind ik niet relevant.”

Dit is geen hoofddoel van de transitie ★

“Lijkt me geen relatie met het hoofddoel te hebben. Mooi meegenomen maar geen doel op zich”

Verder werd genoemd:

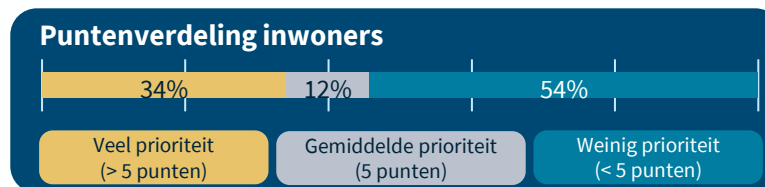
- Voorbeelden waar het groen werd aangepakt in de gemeente, maar het juist onveiliger werd. En niet fijner.
- Dat er eerst goed voor het bestaande groen gezorgd moet worden.

“Nou het plan in de hoofdstraat van Heeswijk Dinther heeft genoeg opgeleverd. Een typisch voorbeeld van het niet betrekken van omwonenden en super onveilig [...]”

“De gemeente onderhoud het algemeen groen nu al te weinig naar mijn smaak [...]”

Inwoners en ondernemers mogen zelf kiezen wanneer ze stoppen met aardgas. Ook als dat duurder is voor de samenleving

Inwoners die veel prioriteit geven aan deze optie geven aan dat het voor mensen anders niet haalbaar of betaalbaar is om de overstap te maken. Inwoners die weinig prioriteit geven aan deze optie motiveren dat keuzevrijheid voor vertraging van de transitie zal zorgen, dat er sprake mag zijn van enige druk omdat het om het algemene belang gaat.

Veelgenoemde argumenten bij veel punten met illustrerende quote

Belangrijk want voor sommige mensen is het (anders) niet haalbaar of betaalbaar ★★★

“Soms kan het niet zo snel ivm kosten en mogelijkheden huis”

Mensen moeten zelf kunnen kiezen ★★

“Ik wil baas blijven over onze woning.”

Geen verplichting opleggen ★★

“Geen opgelegde dwang! Laat bij ouderen de dingen. Niet in de laatste levensfase deze grote veranderingen in eigen huis ‘doorduwen’.”

Het is belangrijk dat we niet te snel overstappen om het goed te doen ★

“Haastige speed is zelden goed. Kwaliteit gaat voor kwantiteit.”

Verder genoemd:

- We kunnen de overstap toch niet snel maken
- Keuzevrijheid is goed voor het draagvlak/de acceptatie

“Omdat het niet snel kan. Er zitten nog vrij veel onduidelijkheden in het plan.”

“Draagvlak is belangrijk, soms kost dit geld, dit is geen korte termijn plan. Het is een investering in de toekomst van onze kinderen en planeet.”

Veelgenoemde argumenten bij weinig punten met illustrerende quote

Keuzevrijheid zorgt voor vertraging en dat het te lang duurt voordat er iets gebeurt ★★

“Ik vrees voor te veel uitstelgedrag en daarmee negatief effect op klimaat.”

Er mag sprake zijn van enige druk, het algemene belang gaat voor ★★

“Algemeen belang gaat voor individuele keuzes, binnen de grenzen van de rechtsstaat natuurlijk”

Laat de gemeente (deels) het traject uitdenken en zorg dat het haalbaar is voor iedereen ★★

“[...] In tranches vindt de transitie plaats en mensen moeten zich daar naar conformeren. Het is wel belangrijk om termijnen te kiezen die voor iedereen haalbaar zijn”

Inwoners moeten niet zelf kunnen kiezen ★

“Eerder sneller dan later!! Geen keus laten.”

De transitie (duurzaamheid) is belangrijker dan de kosten ★

“Het blijft wikkelen en wegen, maar duurzaam is dan toch belangrijker dan de kosten die gemaakt worden”

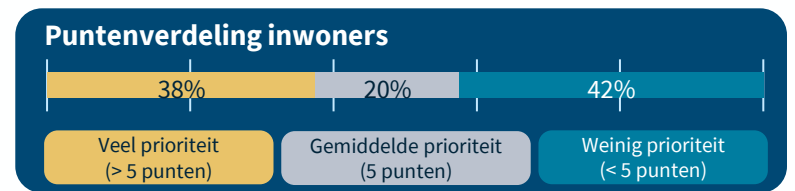
Verder genoemd:

- Keuzevrijheid is duurder en niet gewenst dat het duurder wordt.

“Als je mensen zelf laat kiezen wanneer, dan wacht iedereen zo lang mogelijk. Dan is het 2049 en moet iedereen ineens overstappen. Daar wordt het alleen maar duurder van [...]”

Mensen die samen een plan maken om aardgasvrij te worden, krijgen zo veel mogelijk hulp

Inwoners die veel prioriteit geven aan deze optie vinden dat mensen die plannen maken ondersteuning moeten krijgen. Inwoners die weinig prioriteit geven aan deze optie motiveren dat de overstap geregeld moet worden door de overheid omdat zij aardgasvrij wil worden of dat iedereen zo veel mogelijk hulp moet krijgen.

Veelgenoemde argumenten bij veel punten met illustrerende quote

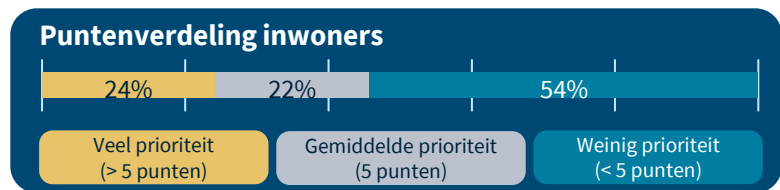
Dit is een goed idee, mensen die plannen maken moeten ondersteuning krijgen	★★	"Zij die met initiatieven komen moeten ondersteund worden."
Het is een goed idee om samen te werken	★★	"Bernheze kent heel veel verschillende soorten woningbouw, die elk een andere vraag of oplossing nodig hebben. Mensen die samen een plan maken gaat helpen vooruit te komen."
Het is goed om bestaande plannen te ondersteunen (positieve effecten)	★	"De beste ambassadeurs voor 'van het gas af' zijn de bewoners zelf, die [...], kunnen ervoor zorgen dat het proces sneller verloopt [...]. Daarom verdienen zij extra ondersteuning om hun plannen succesvol uit te voeren."
Mensen die plannen maken moeten beloond worden	★	"Wie van goede wil is mag beloond worden."
Als je dit doet, zorgt het voor draagvlak	★	"Ondersteuning geeft draagvlak en commitment"
Samen is goedkoper	★	"Is waarschijnlijk dan ook goedkoper als ze het collectief doen"

Veelgenoemde argumenten bij weinig punten met illustrerende quote

De overheid en/of de gemeente moeten het regelen, zij willen aardgasvrij worden	★★	"Vanuit overheid regelen en bekostigen"
Iedereen moet zo veel mogelijk hulp krijgen, niet alleen mensen die samen een plan maken	★	"Het aardgasvrij maken gaan we toch niet in groepjes doen? Alle inwoners van Bernheze moeten zo veel mogelijk hulp krijgen."
Dat gaat niet werken of heeft geen zin	★	"de gemeente bepaalt uiteindelijk toch zelf verspilde energie"
Dan worden bepaalde mensen voorgetrokken	★	"Onzin. Geen voortrekkerssituaties"
Ik vind andere opties belangrijker	★	"ik vond andere zaken belangrijker"
Als je dit doet, ondersteun je de mensen die het niet nodig hebben	★	"Mensen die de kennis en netwerken hebben zijn vaak mensen met een hoger sociaal economische status. Die hebben niet extra hulp nodig. Laat hen de mensen helpen die het minder goed begrijpen."

Gebouwen moeten fijner worden om in te wonen en te werken. Bijvoorbeeld met ventilatie en zonwering

Inwoners die veel prioriteit geven aan deze optie geven aan dat ze het belangrijk vinden dat gebouwen fijner worden om in te wonen en te werken. Inwoners die weinig prioriteit geven aan deze optie motiveren dat het niks met de overstap heeft te maken of dat het een keuze is aan inwoners en ondernemers zelf en niet aan de gemeente.

Veelgenoemde argumenten bij veel punten met illustrerende quote

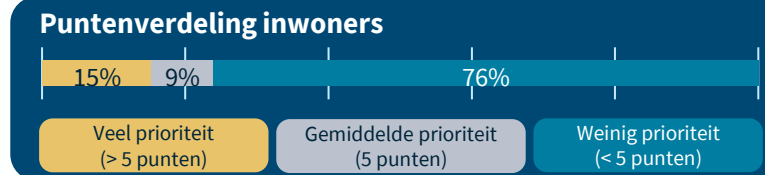
Dit is belangrijk	★★	<i>“Belangrijk dat mensen fijn wonen en werken.”</i>
Dit is belangrijk voor de gezondheid van mensen	★★	<i>“Beter voor de gezondheid en het welzijn van de mensen zelf. En dat ze minder ziek worden is ook goed voor de gezondheidszorg.”</i>
Dit is een goed idee om aanpassingen te doen	★★	<i>“Goed om meteen mee te nemen, waar mogelijk en redelijk.”</i>
Dit vermindert het energiegebruik	★	<i>“Middels een WTW of zonwering kan men energie besparen”</i>
Verder genoemd:		
• Dit zorgt voor draagvlak onder inwoners		<i>“Een fijne leefomgeving lijkt mij één van de belangrijkste voorwaarden en draagt bij aan commitment”</i>
• Als we investeren, doen we het liever goed		<i>“Als we toch investeren, moet het goed gebeuren en zo duurzaam mogelijk [...]”</i>

Veelgenoemde argumenten bij weinig punten met illustrerende quote

Dit heeft niks met de overstap te maken	★★	<i>“Ehm ja, maar wat heeft dit te maken met dit onderwerp?”</i>
Dit is een keuze van inwoners en geen taak voor de gemeente	★★	<i>“Moet aan de inwoners en ondernemers zelf de keuze zijn. Gaan jullie straks ook de kleur gordijnen voor ons bepalen?”</i>
Dit wordt al gedaan	★★	<i>“Natuurlijk is dat een gegeven, maar hieraan wordt in de huidige bouw- en regelgeving goed voldaan.”</i>
Dit is niet nodig	★	<i>“We hebben nu ook al een hoog niveau van comfort”</i>
Ik vind andere opties belangrijker	★	<i>“Andere punten belangrijker. Fijn wonen en werken doen we al hier in Nederland.”</i>
Verder genoemd:		
• Dit is niet het doel van de warmtetransitie		<i>“De energietransitie dient een ander doel: co2 reductie. Dat comfort niet te veel achteruit gaat lijkt me wenselijk. Maar niet persé het doel om nog comfortabeler te wonen”</i>

We stoppen zo snel mogelijk met aardgas

Inwoners die veel prioriteit geven aan deze optie geven aan dat zo snel mogelijk overstappen goed is voor het milieu. Inwoners die weinig prioriteit geven aan deze opties stellen dat het niet haalbaar is of niet betaalbaar is.

Veelgenoemde argumenten bij veel punten met illustrerende quote

Dat is goed voor het milieu / de leefbaarheid	★★★	<i>“Omdat we de aarde willen behouden niet alleen voor al onze kinderen en kleinkinderen maar voor iedereen.”</i>
Goed plan, anders duurt het te lang	★★	<i>“alleen snelheid geeft vaart en duurt het toch al lang.”</i>
Is goed voor onze veiligheid, maakt ons minder kwetsbaar en afhankelijk	★★	<i>“Altijd beter en niet meer afhankelijk zijn van de Russen”</i>
Dat is een goed idee	★	<i>“Hoe eerder hoe beter, zo snel mogelijk vind ik het beste voor de gemeente Bernheze.”</i>
Als er goede alternatieven zijn of problemen zijn verholpen, is dit een goed idee	★	<i>“Je kunt het niet zo snel mogelijk doen want we kunnen nu niet extra stroom gebruiken door overbelasting, dat moet eerst opgelost worden voordat we volledig van het gas afkunnen.”</i>
Verder genoemd: • Ik ben al overgestapt		<i>“Ben sinds 2021 van het gas af”</i>

Veelgenoemde argumenten bij weinig punten met illustrerende quote

Zo snel mogelijk is niet haalbaar	★★	<i>“Niet zo snel mogelijk, maar zo snel als realistisch haalbaar.”</i>
Zo snel mogelijk is niet betaalbaar	★★	<i>“Dit hoeft niet zo snel mogelijk, het moet voor iedereen betaald zijn maar ook haalbaar !!!”</i>
Geef inwoners de tijd om over te stappen	★★	<i>“Onnodig, bij een kapotte cv overstappen naar gasloos en dan niet meer vervangen voor gas cv”</i>
Liever goed/een goed proces dan snel	★	<i>“Haastige spoed is zelden goed dat zouden we zo langzamerhand toch wel moeten weten. Beter wat langer erover doen en een goed stabiel plan hebben waar iedereen zich in kan vinden.”</i>
(Zo snel mogelijk) stoppen is geen goed plan	★	<i>“Hoe langer we wachten hoe beter. Niet mijn keuze om van gas af te gaan.”</i>
Wacht op nieuwe ontwikkelingen en technieken	★	<i>“De technieken verbeteren in een snel tempo, dus over 10 jaar verwacht ik dat ze veel efficiënter en goedkoper zijn. Het elektra netwerk is totaal nog niet ingericht op deze overstap.”</i>

5

**Informatie- en
participatiebehoefte**

- Hebben deelnemers al informatie gelezen over dat Bernheze stopt met aardgas? En hoe hebben ze hierover gehoord?
- Wat voor informatie willen deelnemers ontvangen vanuit de gemeente?
- Willen zij meedenken met het maken van plannen? Soms of vaker?
- En wat kan de gemeente doen om het voor deelnemers makkelijker te maken om te stoppen met aardgas?

1

Samenvatting

2

Aanleiding, opzet en
respons

3

Stoppen met
aardgas

4

Prioritering opties

5

Informatie- en
participatiebehoefte

6

Over de raadpleging

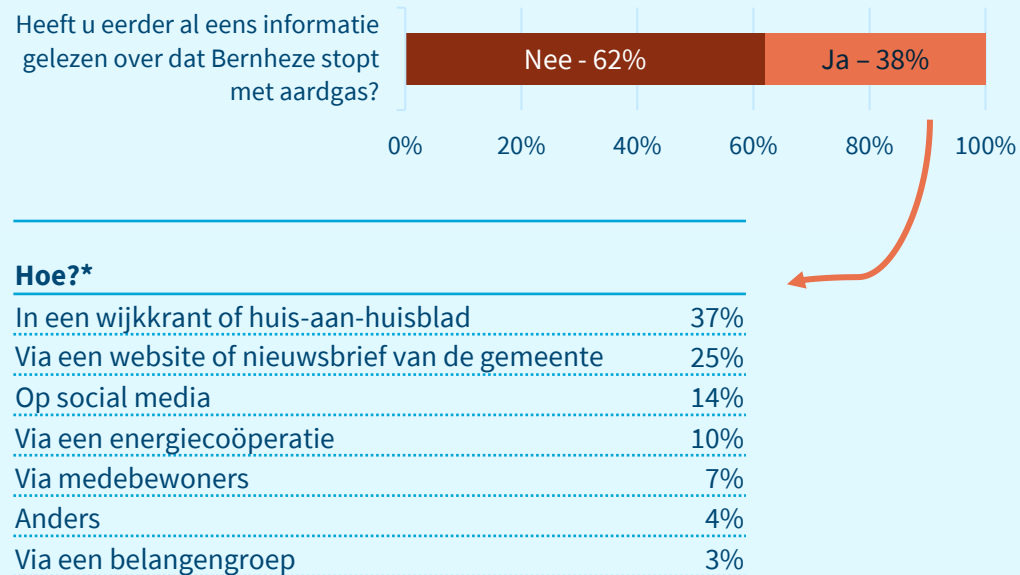
7

Methodologie

8

Bijlagen

Figuur 5.1. Over of deelnemers eerder hoorden over de overstap en hoe

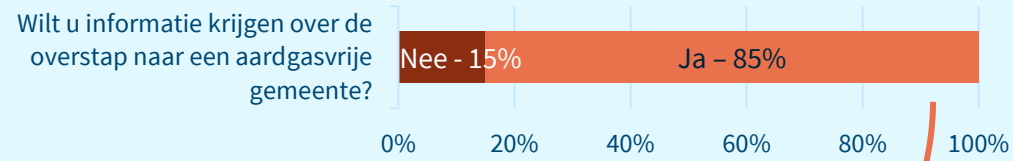
Hebben deelnemers eerder gehoord over de overstap naar aardgasvrij?

Figuur 5.1 laat de resultaten zien of deelnemers eerder hebben gehoord over de overstap naar aardgasvrij en via welke weg dat was.

- Een meerderheid van de deelnemers (62%) geeft aan niet eerder informatie te hebben gelezen over dat Bernheze stopt met aardgas.
- Van de deelnemers die eerder informatie heeft gelezen, geeft 37% aan dat ze hierover hoorden via een wijkkrant of huis-aan-huisblad. Een kwart hoorde dit (ook) via digitale kanalen van de gemeente; 14% via sociale media, 10% via een energiecoöperatie; 7% via medebewoners; 3% via een belangengroep en ook gaf 4% van de mensen een andere wijze aan.

Figuur 5.2. Over of deelnemers informatie willen krijgen over de overstap en hoe

Hoe?

Via een nieuwsbrief van de gemeente	34%
In een wijkkrant of huis-aan-huisblad	31%
Via de website van de gemeente	20%
Via social media	8%
Via een energie coöperatie	7%
Anders	3%

Willen deelnemers informatie ontvangen? En hoe?

Figuur 5.2 laat de resultaten zien of deelnemers informatie willen krijgen over de overstap naar aardgasvrij en via welke weg.

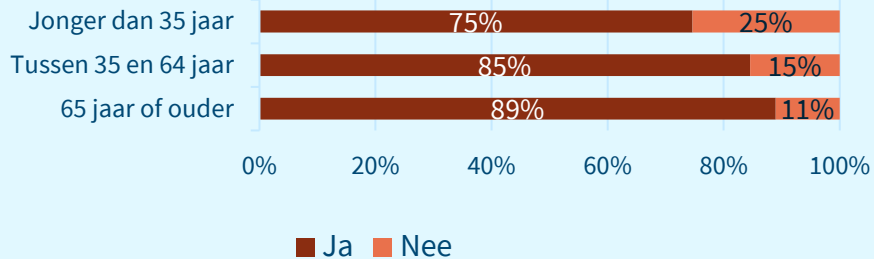
- Een meerderheid van de deelnemers (85%) geeft aan informatie te willen ontvangen over de overstap naar een aardgasvrije gemeente. Dit willen ze voornamelijk via een nieuwsbrief van de gemeente, in een wijkkrant of huis-aan-huis blad of via de website van de gemeente ontvangen. 15% geeft aan geen informatie te willen krijgen over de overstap naar een aardgasvrije gemeente.

Op de volgende pagina wordt inzicht gegeven in of en hoe verschillende leeftijdsgroepen en groepen met een verschillend standpunt ten aanzien van het doel informatie willen ontvangen

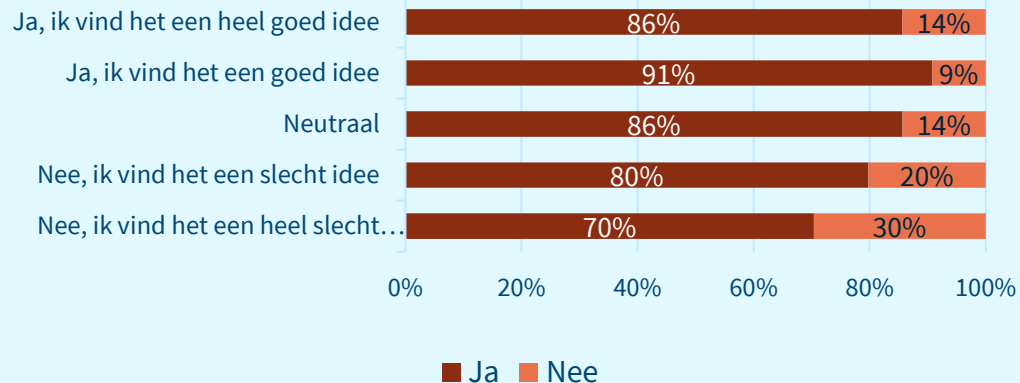

**Figuur 5.3. Over of deelnemers informatie willen krijgen over de overstap -
Naar leeftijd en standpunt ten aanzien van het doel**

Uitgesplitst naar leeftijd

Uitgesplitst naar standpunt ten aanzien van het aardgasvrij-doel

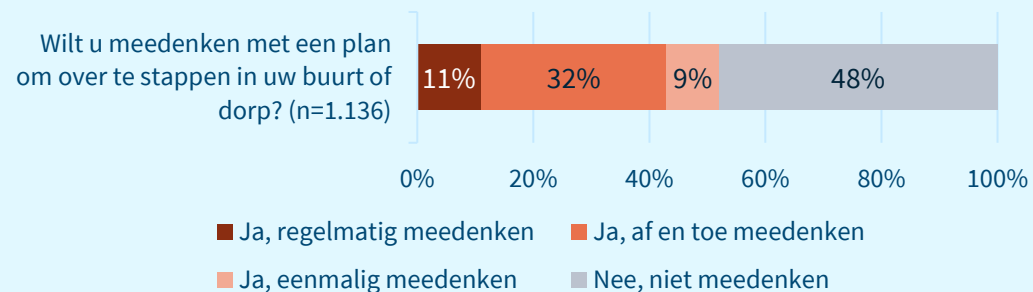

Informatiebehoefte - naar leeftijdsgroep en naar standpunt t.o.v. het doel

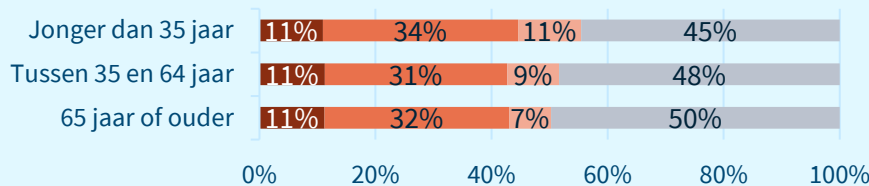
- Uitgesplitst naar leeftijd zien we dat deelnemers die 65 jaar of ouder zijn relatief iets vaker informatie willen ontvangen (89%) dan zij die 35 jaar of jonger zijn (75%).
- En uitgesplitst naar het standpunt dat mensen hebben ten aanzien van het aardgasvrij-doel is het interessant om te zien dat ook mensen die dit een slecht of heel slecht idee vinden vaak wel informatie willen ontvangen.
- Inwoners die 65 jaar of ouder zijn relatief willen iets vaker via een wijkkrant of huis-aan-huisblad informatie ontvangen (33%) dan inwoners die 35 jaar of jonger zijn (19%). Verder zijn er geen substantiële verschillen in hoe verschillende leeftijdsgroepen geïnformeerd willen worden.

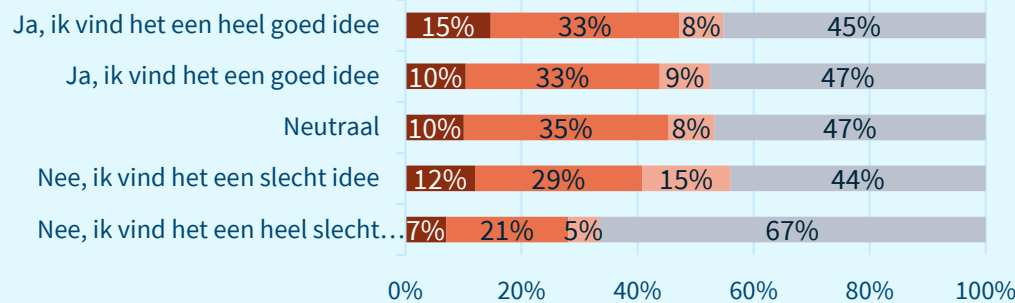
Figuur 5.4. Over hoe deelnemers betrokken willen worden bij het maken van plannen per wijk

Uitgesplitst naar leeftijd

Uitgesplitst naar standpunt ten aanzien van het aardgasvrij-doel

Willen deelnemers in de toekomst meedenken met een plan om over te stappen?

Figuur 5.4 laat de resultaten zien of deelnemers betrokken willen worden bij het maken van plannen per wijk. En de uitsplitsingen naar leeftijd en standpunt ten aanzien van het doel.

- Meer dan de helft (52%) geeft aan eenmalig of vaker te willen meedenken over een plan voor de overstap naar duurzame warmte in hun buurt of dorp. 48% wil dit niet.
- Uitgesplitst naar leeftijd zien we dat deelnemers onder de 35 relatief vaker willen meedenken dan oudere inwoners. 56% van de 35-minners wil meedenken, terwijl van de 65-plussers 50% aangeeft mee te willen denken met een plan.
- Uitgesplitst naar standpunt ten aanzien van het doel om aardgasvrij te worden, valt op dat deelnemers die dit een heel slecht idee vinden minder vaak willen meedenken met een plan dan de rest van de deelnemers. Maar nog steeds een op de drie van hen (33%) geeft aan mee te willen denken met een plan, tegenover 67% die dat niet wil.
- We zien dat deelnemers die wel willen meedenken, in de keuzetaak van het onderzoek relatief gezien iets meer prioriteit geven aan de optie ‘Mensen die samen een plan maken om aardgasvrij te worden, krijgen zo veel mogelijk hulp’ dan inwoners die niet willen meedenken (zie de [Bijlage](#) voor deze uitsplitsing).
- Het is interessant om te zien dat er een groep deelnemers is die aangeeft zelf niet mee te willen denken maar wel veel prioriteit geven aan de optie om initiatieven te ondersteunen. In hun motivaties zien we terug dat eigen initiatief beloond moeten worden. Ook vinden ze dat eigen initiatieven nodig zijn om de transitie haalbaar te maken en zorgen voor draagvlak. Mensen benoemen dit in algemene zin, maar geven hierbij niet aan dat ze zelf plannen hebben.

“Inwoners initiatieven moeten we koesteren.”

“Collectief initiatief moet je zoveel mogelijk steunen en helpt de transitie.”

Wat kan de gemeente doen om de overstap makkelijker te maken voor inwoners?

- We stelden inwoners de open vraag: "Wat kan de gemeente doen om het voor u makkelijker te maken om te stoppen met aardgas?".
- Bijna 800 mensen gaven een antwoord op deze vraag. Hiernaast staan enkele illustratieve quotes.
- Wat benoemen deelnemers:
 - Deelnemers geven vaak aan dat stoppen met aardgas financieel makkelijk moet worden gemaakt.
 - Mensen vragen specifiek om subsidie of een vergoeding van de kosten, maar ook om voorspelbaarheid en zekerheid dat de prijzen niet hoger zullen worden.
 - Daarnaast zien we een behoefte aan uitleg, advies en communicatie.
 - Omdat mensen bijvoorbeeld niet weten wat verstandig is of wat er mogelijk is voor hun situatie.
 - Ook zien we behoefte aan ontzorging.
 - Een deel is al aardgasvrij of vindt de vraag niet van toepassing. Hieronder staan een aantal quotes ter illustratie.

Enkele illustratieve antwoorden van inwoners

"Adviseren wat goede bedrijven en warmte pompen zijn. Vooral bedrijven is hier heel belangrijk in. Volgens mij zijn er ook genoeg oplichters in deze vijver."

"Zou het niet weten, ik denk niet dat de Gemeente mij kan helpen. Heb zonnepanelen, dat gaat mij na 2027 ook geld kosten dus de overheid doet wat hij wil.. koop ik een dure warmtepomp .. wordt ik waarschijnlijk straks wéér de dupe van nieuwe regels word er nu al moe van....meedenken geen optie meer met dit beleid.. pfff"

"Kom met een goed subsidieplan om de stap interessant(er) te maken voor de inwoners van Bernheze."

"De kosten vormen een probleem vrees ik. Goede subsidies?"

"Het overstappen zo makkelijk mogelijk maken zonder zelf veel te hoeven regelen."

"Een goede oplossing bieden om over te stappen. Een warmtepomp is geen goede oplossing voor bestaande huizen met gas cv ketel. Dus biedt een goede oplossing en ik wil heel graag overstappen. Het liefst gisteren al."

"Concrete voorbeelden voor verschillende woonsituaties Subsidies cq financiering"

"een helder stappenplan met kosten en baten opstellen"

"Ik ben reeds op eigen kosten overgestapt naar gasvrij. Waar ik mee zit is waarom kan ik mijn gascontract niet stopzetten zonder kosten of rompslomp zoals het verwijderen van de gasleiding. Beleid van Enexis."

Aanvullingen vanuit ondernemers

- Na de keuzetaak kregen inwoners die aangaven (ook) ondernemer te zijn een extra open vraag: "Wilt u als ondernemer nog wat kwijt over de overstap naar aardgasvrij?"
- 52 mensen maakten gebruik van deze mogelijkheid. Hiernaast staan enkele illustratieve quotes.
- Wat benoemen deelnemers:
 - Financiële haalbaarheid is een onderwerp dat meerdere mensen noemen. Waarbij de ronde lijn is dat zonder financiële ondersteuning de overstap niet realistisch is.
 - Daarnaast benoemen de ondernemers dat netcongestie in de weg kan zitten.
 - Verder zien we ook wantrouwen in (consistent) overheidsbeleid en de behoefte aan keuzevrijheid. Iets wat ook in de keuzes van ondernemers in de keuzetaak duidelijk naar voren kwam.
 - Een deel van de ondernemers geeft aan dat de vraag niet van toepassing is (geen aardgas, mobiel werk, geen bedrijfspand).
 - Anderen zijn al aardgasvrij of hebben dit eerder geregeld.

Enkele illustratieve antwoorden van ondernemers

*"Het moet financieel haalbaar zijn. Zeker in mijn situatie als alleenstaande.
Als voorbeeld de zonnepanelen, straks kun je niets meer terugvorderen van de opbrengst. Eerst iedereen motiveren voor zonnepanelen op het dak, en dan is alles op. En bedankt"*

"Gemeente kan helpen met opslag van elektrische accu's om zo de transitie te versnellen"

"Ik heb geen aardgas. Alleen propaan. Moeten we daar ook vanaf?"

"Ons bedrijf is mobiel en dus niet verwarmd. Wel al veel geld moeten stoppen in verplichte verduurzaming van bedrijf. Daardoor al geen enkele buffer meer beschikbaar en weinig inkomen door die kosten."

"Vanwege groot gebruik en/of gebruik in daluren en vaak grotere investeringen vind ik dat ondernemers vanwege hun grote en pionierende impact meer beloond mogen worden voor het ondernemen van deze stappen."

"Ondernemers moeten ondersteund worden met goede, relevante adviezen. En hun keuze moet niet onder druk van de overheid gemaakt worden"

*"Zorg voor een goede subsidie voor de ondernemers waardoor het op korte termijn interessant(er) wordt om uit te voeren.
In het begin een hoge subsidie en daarna verlagen. Dus hoe eerder de ondernemer zijn/haar bedrijf aardgasvrij maakt, hoe hoger de subsidie."*

"Wij produceren voeding en dat gaat met ovens op gas. Gas is hiervoor superefficiënt en zorgt ervoor dat eten betaalbaar blijft. We hebben gekeken en blijven kijken naar alternatieven. Waterstof zou wellicht ook een optie zijn. Dus de gemeente zou zorg moeten dragen voor de beschikbaarheid van brandstoffen op de industrieterreinen. Verder kun je als bedrijf vaak niet elektrificeren omdat het gecontracteerd piekvermogen op een te laag niveau zit en een uitbreiding van het net op zich laat wachten"

6

Over de raadpleging

- Hoe hebben inwoners de raadpleging ervaren?
- Welk rapportcijfer geven zij?

1

Samenvatting

2

Aanleiding, opzet en
respons

3

Stoppen met
aardgas

4

Prioritering opties

5

Informatie- en
participatiebehoefte

6

Over de raadpleging

7

Methodologie

8

Bijlagen

Hoe werd het onderzoek gewaardeerd?

Figuur 6.1 laat zien hoeveel inwoners het (helemaal) eens en (helemaal) oneens waren met verschillende stellingen over het onderzoek.

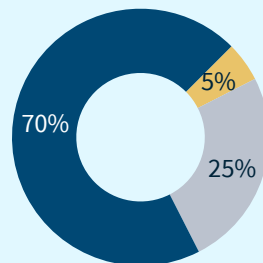
- Inwoners zijn positief over het onderzoek: **91%** geeft een voldoende. Ze beoordelen het onderzoek gemiddeld met een rapportcijfer **7,0**. Dit cijfer is gelijk aan andere raadplegingen van Populytics over de overstap naar aardgasvrij wonen en werken.
- De meerderheid van de inwoners (79%) geeft aan nog niet eerder hun mening te hebben gegeven over dit onderwerp aan de gemeente. 4% heeft eerder hun mening gedeeld via een enquête. 2% via een fysieke of online bijeenkomst en 2% is actief betrokken bij een belangenclub.

“Altijd goed voor een gemeente om ook het standpunt van de inwoners te weten. Samen bereik je meer denk ik”

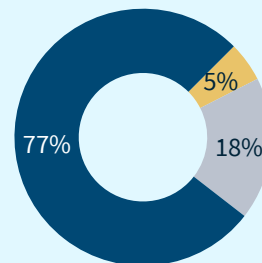
*“Laat duidelijk zien wat het resultaat is en wat ermee gebeurt.
Dan is de animo voor een volgende ook aanwezig.”*

Figuur 6.1. Over hoe inwoners de raadpleging waarderen

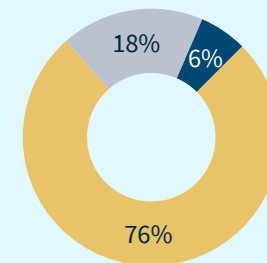
Ik kon mijn mening kwijt in deze raadpleging

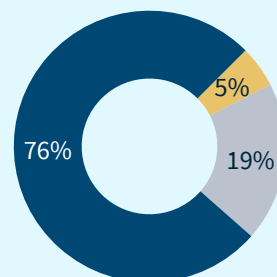
Ik vertrouw erop dat dit een eerlijk onderzoek is

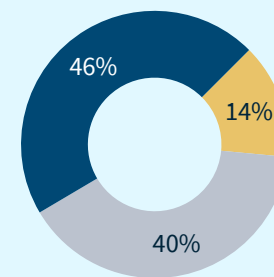
Ik vond deze raadpleging moeilijk te begrijpen

Deze methode moet de gemeente vaker inzetten om inwoners te betrekken bij haar beleid

Doordat ik meedoe aan deze raadpleging heb ik geleerd over de keuze die de gemeente moet maken over dit thema

■ (Helemaal) mee eens ■ Neutraal ■ (Helemaal) mee oneens

7

Methodologie

Fase 1: Ontwerp**Fase 2: Dataverzameling****Fase 3: Analyse en rapportage**

1

Samenvatting

2

Aanleiding, opzet en
respons

3

Stoppen met
aardgas

4

Prioritering opties

5

Informatie- en
participatiebehoefte

6

Over de raadpleging

7

Methodologie

8

Bijlagen

Het primaire doel van de ontwerpfase is om het beleidsdilemma in kaart te brengen

- **Op de stoel van ...** De essentie van een PWE-raadpleging is om deelnemers in een online omgeving 20 minuten op de stoel van een beleidsmaker, politicus of bestuurder te zetten. Dat betekent dat het doel van de eerste fase (de ontwerpfase) is om de keuzesituatie (of het beleidsdilemma) van de beleidsmaker of politicus in kaart te brengen.
- **Ontwerpsessies.** Dat doen we onder andere op basis van bronnenonderzoek en in zogeheten ontwerpessies. De uitkomsten van deze sessie(s) vertalen we naar een zogeheten PWE-keuzetaak (zie Kader 7.1). De keuzetaak in deze raadpleging modelleren de uitgangspunten die de gemeente tegen elkaar moet afwegen binnen de warmtetransitie. Deelnemers zien realistische opties die de bestuurders overwegen en ze zien dat er beperkingen zijn. Zij ervaren zodoende dezelfde keuze. Wat adviseren ze vervolgens als zij in de schoenen van een bestuurder staan? In dit onderzoek heeft een ontwerpessie plaatsgevonden op 25 september 2025 met medewerkers van de gemeente Bernheze en externe stakeholders.
- **Iteratief ontwerp.** Op basis van de ontwerpessies heeft Populytics in samenwerking met medewerkers van de gemeente Bernheze de uitgangspunten uitgewerkt in vragen en teksten. Deze zijn in een iteratief proces steeds verder aangescherpt, waarbij de gemeente meerdere keren feedback heeft kunnen geven. Ook is er een schriftelijke feedbackronde geweest voor deelnemers aan de ontwerpessie; iedereen kreeg zodoende de mogelijkheid om feedback te geven op een 95% versie. Na verwerking van die feedback is er een tekstredactie gedaan zodat alle teksten in het onderzoek op B1 niveau begrijpelijk zijn.

Kader 7.1. Wat is een PWE-keuzetaak?

- *Definitie:* Een keuzetaak volgens de PWE-methode is een experimentele opzet om voorkeuren van deelnemers te achterhalen, vaak over maatschappelijke vraagstukken. Een keuzekaart kenmerkt zich door vier elementen die gezamenlijk een beleidsdilemma modelleren.

1

- Een onderzoeksvraag over de voorkeuren van de deelnemer rond een bepaald thema. Deze vraag sluit zo goed mogelijk aan bij de vraag van een bestuurder of beleidsmaker.

2

- Een aantal opties die de deelnemer gelijktijdig en in samenhang afweegt. Dit kunnen bijvoorbeeld beleidsdoelen, principes, criteria of maatregelen zijn.

3

- Uitgebreide informatie over de opties, zoals een beschrijving van de huidige situatie, het handelingsperspectief van de overheid, en mogelijke consequenties van kiezen voor de optie.

4

- Een beperking zodat de deelnemer niet alle opties kan minimaliseren of maximaliseren. Een deelnemer ervaart 'keuzepijn'.

Kader 7.2. Omgang met persoonsgegevens

- De vragen in dit onderzoek waren allen in overeenstemming met de privacywetgeving (Algemene verordening gegevensbescherming, AVG). In dit onderzoek is geen gegeven, of combinatie van gegevens, verzameld die herleidbaar is (zijn) tot een groep van drie huishoudens of minder in Nederland. Het onderzoek is daarmee anoniem. Dat betekent dat de AVG als uitgangspunt niet van toepassing is.
- Een anonieme raadpleging mag vragen stellen over leeftijd, gender en opleidingstype, zonder dat de AVG van toepassing is. Elke deelnemer aan het onderzoek kon verder zelf bepalen welke informatie hij/zij wilde delen. Alle vragen over persoonlijke kenmerken in het onderzoek bevatte de antwoordoptie 'zeg ik liever niet'.
- De gegevens voor dit onderzoek blijven bewaard.
- Na afloop van het onderzoek bieden we deelnemers de mogelijkheid om zich aan te melden voor een aantal mogelijkheden. Zoals een terugkoppeling over de resultaten van het onderzoek. Of uitnodigingen te ontvangen voor andere onderzoeken van Populytics in de toekomst. Deze dienst bieden wij aan de deelnemers aan en is geen onderdeel van de opdracht van de gemeente. Deelnemers die zich willen aanmelden voor één of meerdere mogelijkheden vragen wij hun e-mailadres in te vullen. Vanuit Populytics zijn wij verantwoordelijk voor het veilig beheren van deze persoonsgegevens. Deze persoonsgegevens kunnen wij niet koppelen aan antwoorden die een deelnemer geeft in het onderzoek, zo blijft het onderzoek volstrekt anoniem.

Via brieven naar alle huishoudens hebben we het onderzoek uitgezet onder inwoners van de gemeente Bernheze

- **Looptijd.** De PWE-raadpleging stond online van 3 tot 23 november 2025. In deze drie weken deden totaal 1.415 mensen mee.
- **Werving via brieven.** Alle huishoudens in de gemeente Bernheze ontvingen een brief met de uitnodiging om mee te doen aan het onderzoek. In totaal zijn 13.371 brieven verstuurd. Iedereen van 16 jaar en ouder kon deelnemen. Om een zo willekeurig mogelijke steekproef te krijgen, vroegen we dat in elk huishouden de persoon die als eerst jarig is de raadpleging in elk geval wilde invullen. De respons op de brief is bijna 11%. Dit is relatief hoog als we het vergelijken met andere raadplegingen over dit onderzoek. Een response van 5-10% is gangbaar. Dit laat zien dat inwoners van Bernheze relatief vaker hun mening wilden geven over dit onderwerp.
- **Omgang met persoonsgegevens.** Kader 7.2 beschrijft de omgang met persoonsgegevens.

Tot slot: data-analyse en rapportage

- *Opschonen.* We hanteren diverse verificatiemethoden om incomplete en dubbele deelnames te verwijderen.
- *Representativiteit.* De samenstelling van deelnemers aan het onderzoek komt deels, maar niet geheel, overeen met de bevolkingssamenstelling van de gemeente. Dat kunnen we afleiden met de standaardmethode voor het bepalen van statistische representativiteit: een Chi²-toets. Hiermee hebben we de verdeling van de deelnemers op de kenmerken gender, leeftijd en opleidingstype vergeleken met de verdeling van de gemeente.
- *Herwegen.* De groep volgt niet op alle punten precies de bevolkingssamenstelling van Bernheze. Om uitspraken te kunnen doen die representatief zijn voor de bevolking van Bernheze op de kenmerken geslacht, leeftijd en opleiding, zijn de resultaten herwogen. Dit betekent bijvoorbeeld dat we bij het berekenen van gemiddelden meer waarde toekennen aan de antwoorden groepen die ondervertegenwoordigd zijn. Het herwegen en de methode die we hiervoor hebben gevolgd staan uitgelegd in Kader 7.3.
- *Kwantitatieve analyse.* De basis voor deze rapportage is de kwantitatieve analyse van de antwoorden die inwoners hebben gegeven op de keuzetaak (het toekennen van punten aan de opties).
- *Argumentenanalyse.* De kwantitatieve resultaten hebben we vervolgens van duiding voorzien op basis van een kwalitatieve analyse van de motivaties van . Hierbij analyseren wij alle reacties en identificeren de meest voorkomende argumenten die inwoners gebruiken om aan opties veel of weinig punten toe te kennen. In deze rapportage laten we ook citaten zien van deelnemers aan de raadpleging. Deze zijn geselecteerd zodat ze illustratief zijn voor de hoofdargumenten.
- *Rapportage.* Deze rapportage is opgesteld door Populytics. Er heeft een feedbackronde plaatsgevonden, waarbij de gemeente input heeft kunnen geven. Populytics blijft onafhankelijk in de rapportage en verantwoordelijk voor alle uitkomsten en uitspraken.

Kader 7.3. Methode multiplicatieve weging, 'raking'.

- We herwegen de resultaten omdat het aantal deelnemers met bepaalde kenmerken afwijkt van de populatie. Herwegen betekent dat we in de analyse meer gewicht hebben toegekend aan de antwoorden van deelnemers die ondervertegenwoordigd zijn in de steekproef en minder gewicht hebben toegekend aan de deelnemers die oververtegenwoordigd zijn. Daarbij zijn geen gegevens of antwoorden weggegooid. Herwegen kan alleen als er voldoende deelnemers zijn met bepaalde kenmerken. Dit is het geval in dit onderzoek.
- We hebben voor het herwegen de methodiek multiplicatief wegen* gebruikt (ook wel 'raking'). Om te herwegen nemen we de volgende stappen:
 1. We delen de op in drie groepen voor opleidingsniveau (laag, middelbaar, hoog), drie groepen voor leeftijd (18 tot 35 jaar, 35 tot 65 jaar en 65 jaar en ouder) en twee groepen voor gender (vrouw en man). Er zijn dus $3 \times 3 \times 2 = 18$ subgroepen;
 2. We hebben de verdeling van de deelnemers over de groepen opleidingsniveau, leeftijd en gender vergeleken met de verdeling in de populatie van de gemeente;
 3. We hebben een wegingsfactor gekoppeld aan elke subgroep. Het resultaat is een wegingsfactor die er voor zorgt dat de antwoorden van een specifieke subgroep zwaarder tellen als er relatief weinig deelnemers in de groep zitten. En dat de antwoorden minder zwaar meetellen als er relatief veel deelnemers in deze subgroep zitten.

8

Bijlagen

A

Klimaatzorgen - uitsplitsing naar leeftijd

B

Uitsplitsingen naar kenmerk

1

Samenvatting

2

Aanleiding, opzet en
respons

3

Stoppen met
aardgas

4

Prioritering opties

5

Informatie- en
participatiebehoefte

6

Over de raadpleging

7

Methodologie

8

Bijlagen

A

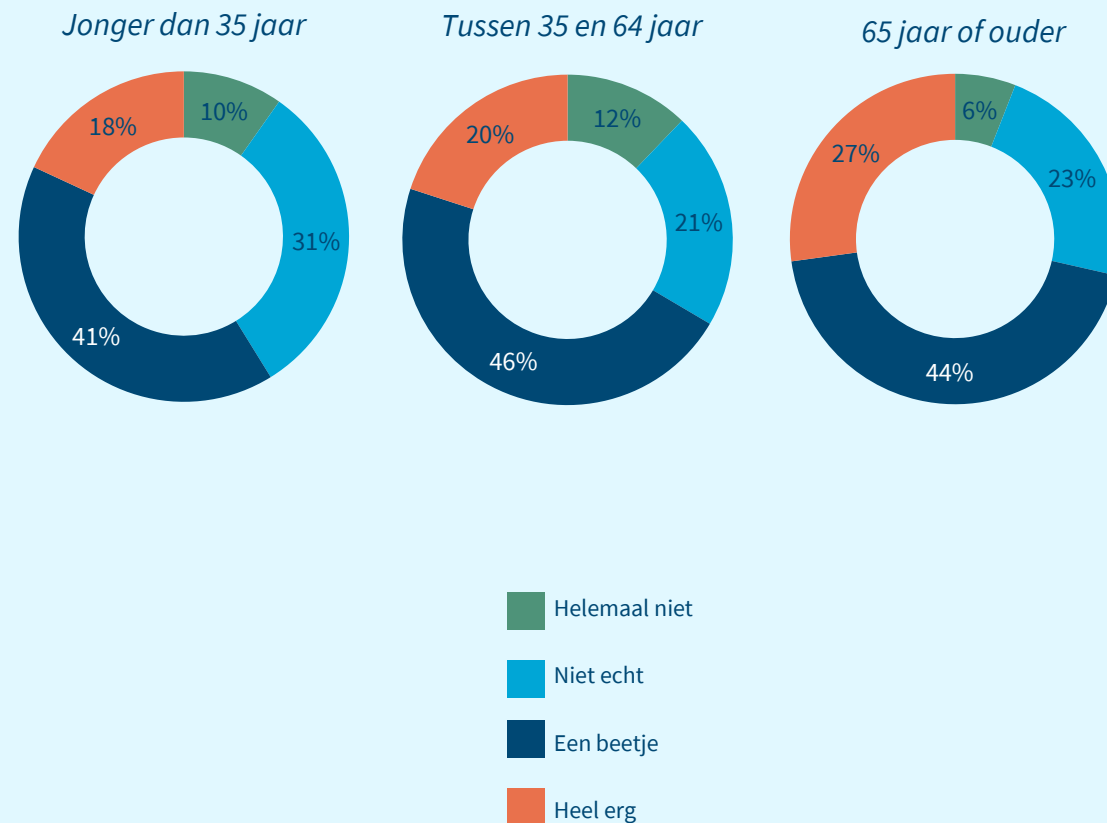
Klimaatzorgen - uitsplitsing naar leeftijd

De zorgen van deelnemers om klimaatverandering - naar leeftijdsgroep

In de raadpleging werd deelnemers gevraagd of ze makkelijk of moeilijk maandelijks kunnen rondkomen. En of ze zich zorgen maken over klimaatverandering. In Figuur B1 presenteren we de resultaten uitgesplitst naar de drie leeftijdsgroepen.

- We zien dat dat deelnemers die 65 jaar of ouder zijn zich relatief gezien wat vaker heel erg tot een beetje zorgen maken (71%) dan deelnemers die tussen de 35 en 64 jaar oud zijn (66%) en deelnemers die jonger zijn dan 35 jaar (59%).

Figuur B1. Zorgen om klimaatverandering naar leeftijdsgroep

B

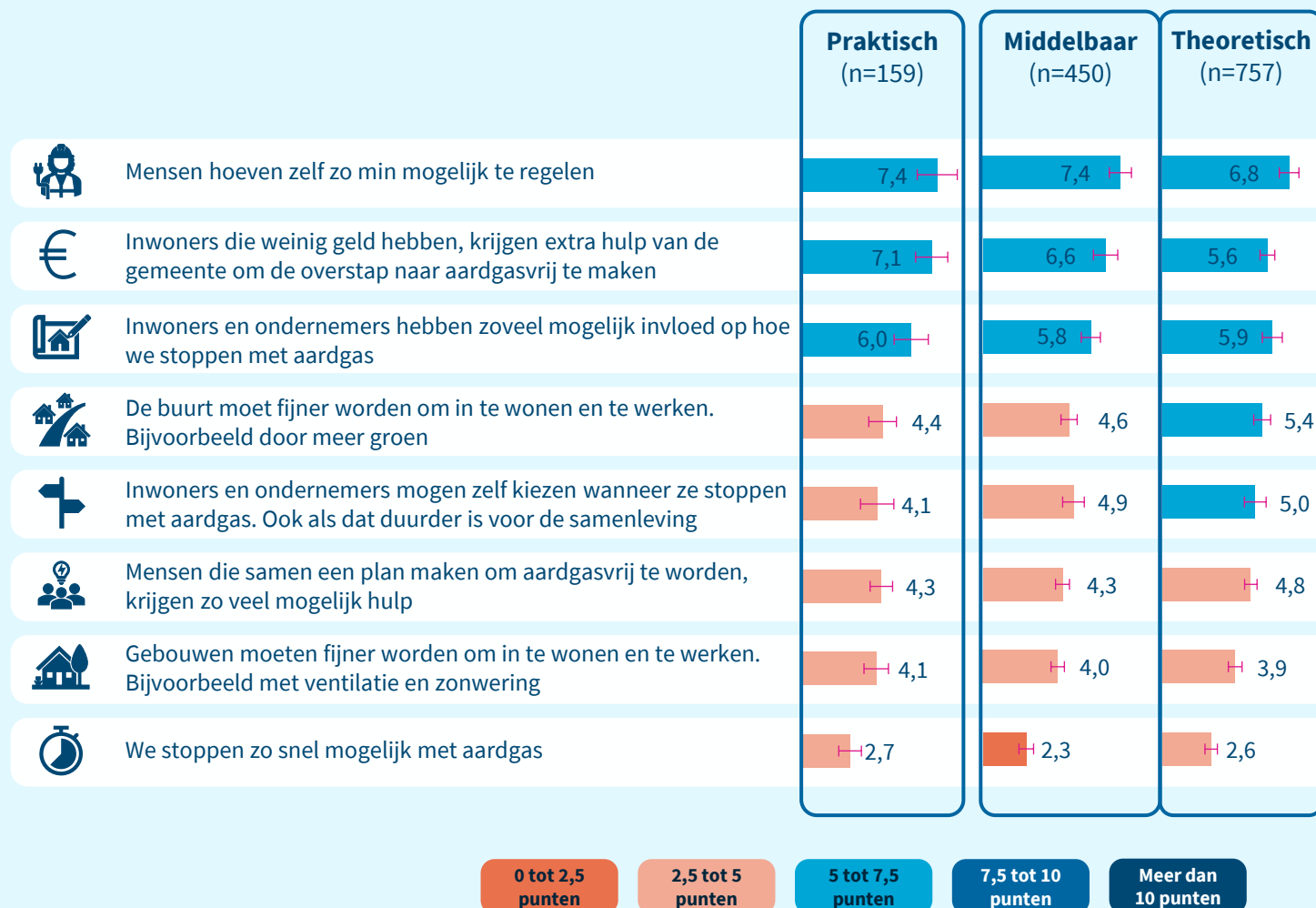
Uitsplitsingen naar kenmerk

De prioritering van de opties – naar opleidingsniveau

Figuur B2 laat de gemiddelde prioritering zien van de opties uit de keuzetaak uitgesplitst naar opleidingsniveau.

- **Overeenkomsten.** De verschillende groepen prioriteren de opties bijna gelijk.
- **Verschillen.** We zien bijna geen verschillen in prioritering tussen de drie opleidingsniveaus.
- **Conclusie.** Opleidingsniveau is geen voorspellende factor in de keuzes die mensen maken. Er zijn meer overeenkomsten dan verschillen.

Figuur B2. Prioritering opties – Naar opleidingsniveau

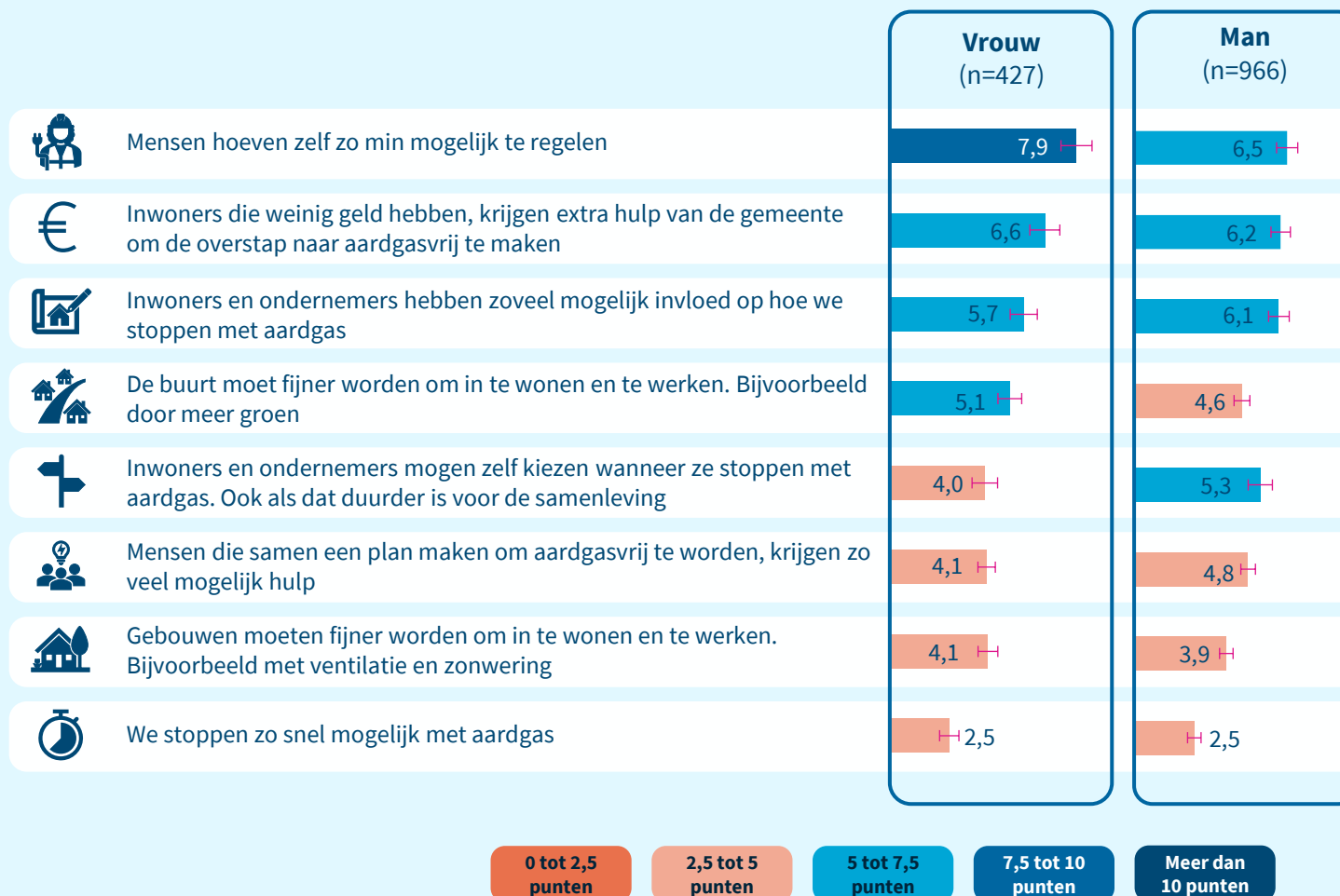

De prioritering van de opties – naar geslacht

Figuur B3 laat de gemiddelde prioritering zien van de opties uit de keuzetaak uitgesplitst naar geslacht.

- **Overeenkomsten.** Vrouwen en mannen prioriteren dezelfde drie opties het hoogst. En ook de laagste prioriteit is voor zowel vrouwen als mannen ‘zo snel mogelijk stoppen met aardgas’.
- **Verschillen.** Vrouwen prioriteren dat ‘de buurt fijner moet worden’ iets hoger dan mannen. En mannen prioriteren de optie dat men ‘zelf mag kiezen wanneer men stopt’ iets hoger dan dat vrouwen dat doen.
- **Conclusie.** Vrouwen en mannen leggen op sommige onderwerpen andere accenten. Ze prioriteren dezelfde drie opties hoog en de laagste optie is ook ongeacht geslacht hetzelfde. Er zijn meer overeenkomsten dan verschillen.

Figuur B3. Prioritering opties – Naar geslacht

* Getallen tellen niet altijd op tot n=1.415. Het resterende deel betreft ‘zeg ik liever niet’.

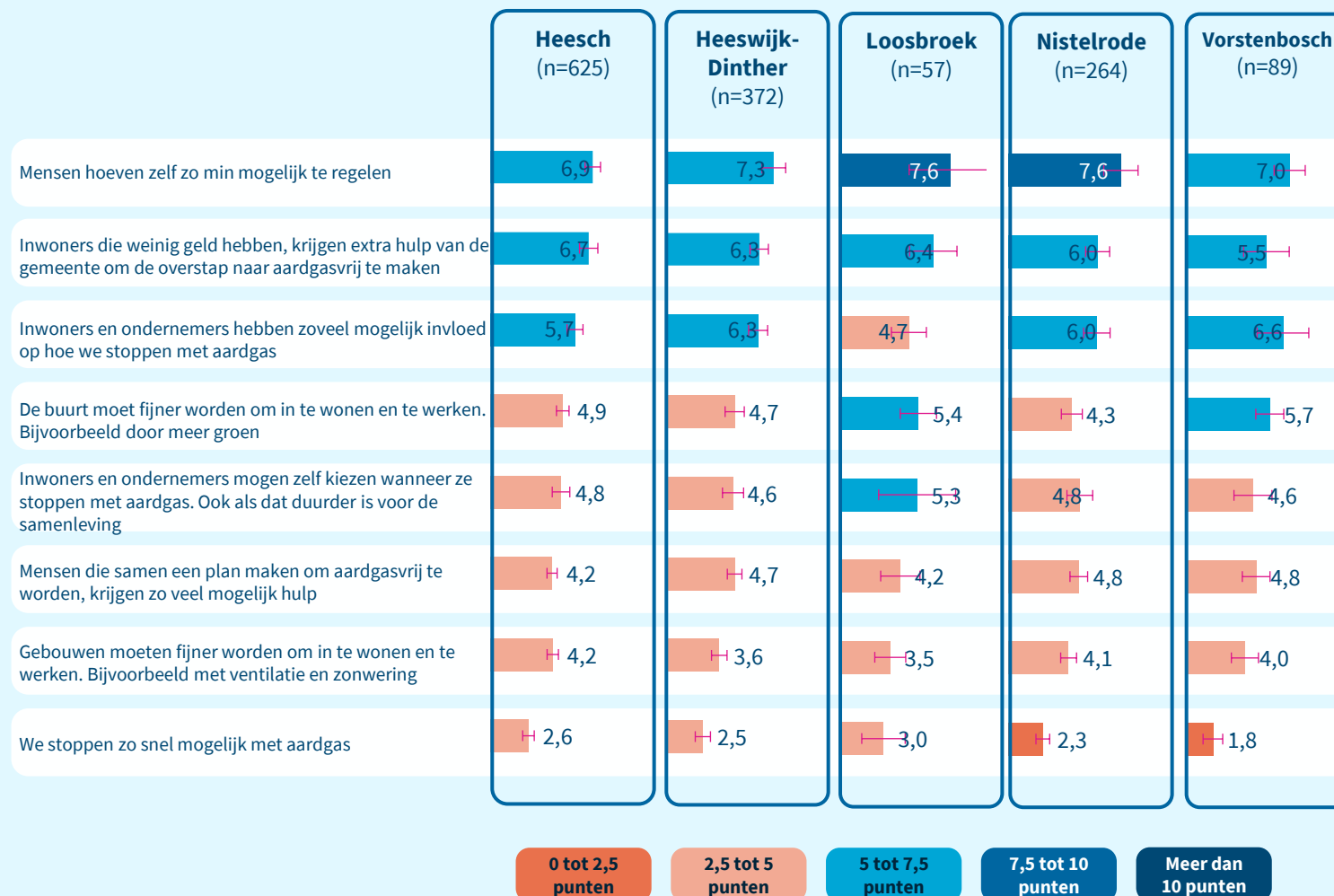

De prioritering van de opties – naar woongebied

Figuur B4 laat de gemiddelde prioritering zien van de opties uit de keuzetaak uitgesplitst naar vijf woongebieden in de gemeente Bernheze.

- **Overeenkomsten.** Inwoners uit de verschillende gebieden in de gemeente prioriteren de opties vergelijkbaar. We zien dat alle gebieden de eerste twee opties gemiddeld gezien de meeste punten hebben gegeven, namelijk ‘zelf zo min mogelijk regelen’ en ‘extra hulp’.
- **Verschillen.** De verschillen in gegeven punten zijn relatief klein en niet significant.
- **Conclusie.** De opties uitgesplitst naar woongebied in de gemeente Bernheze volgen grotendeels dezelfde prioritering. De verschillen zijn niet significant.

Figuur B4. Prioritering opties – Naar woongebied in de gemeente

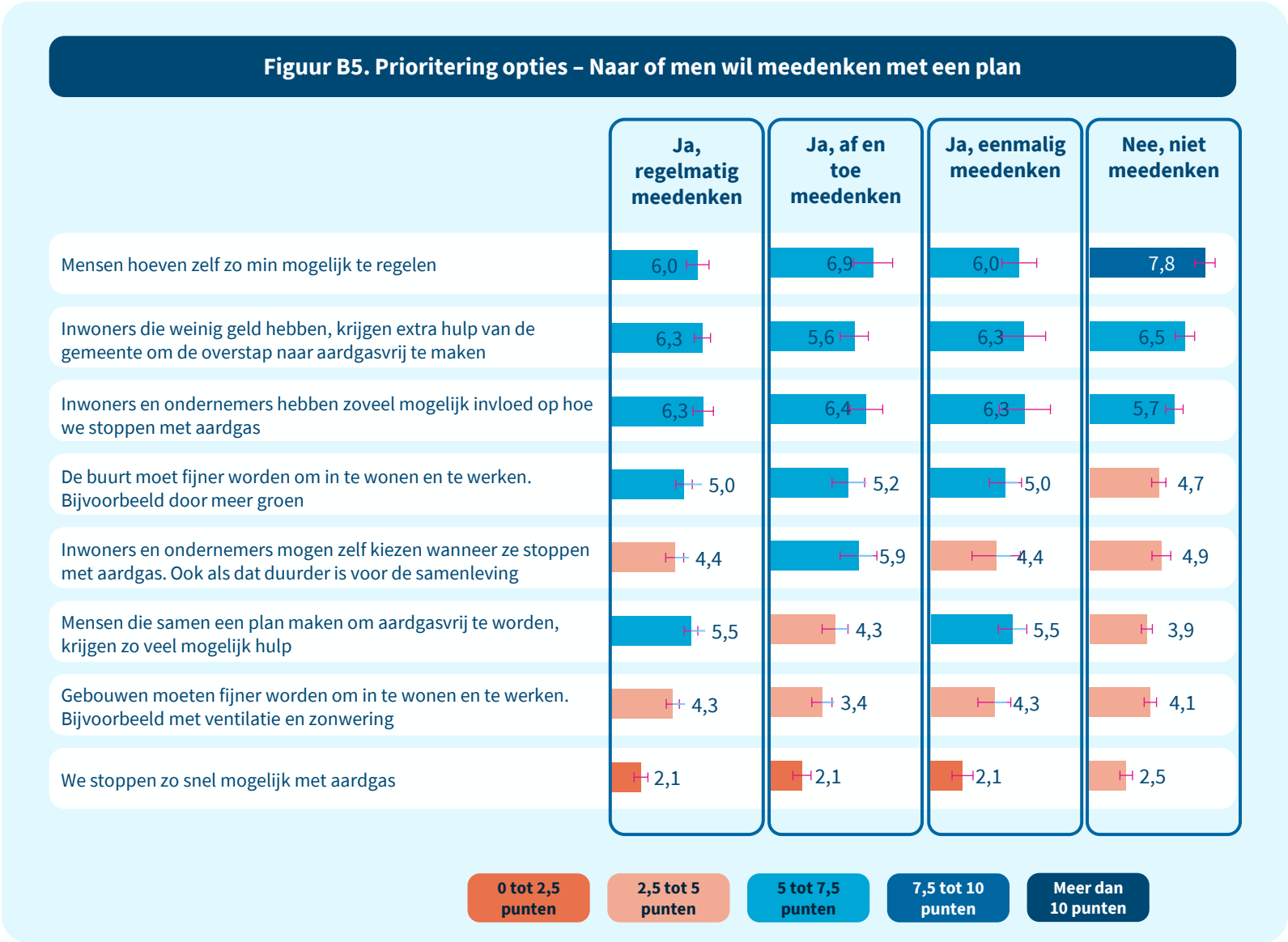
* Getallen tellen niet altijd op tot n=1.415. Het resterende deel betreft 'zeg ik liever niet'.

De prioritering van de opties – naar of men wil meedenken met een plan

Figuur B5 laat de gemiddelde prioritering zien van de opties uit de keuzetaak uitgesplitst naar of men wel of niet (regelmatig, af en toe of eenmalig) mee wil denken met een plan voor hun buurt of dorp.

- **Overeenkomsten.** De verschillende groepen prioriteren de opties bijna gelijk.
- **Verschillen.** Mensen die niet willen meedenken geven minder punten aan de optie dat gezamenlijke plannen ondersteunt worden.
- **Conclusie.** Ongeacht of men vaker wil meedenken prioriteert men de opties grotendeels gelijk.

populytics.nl